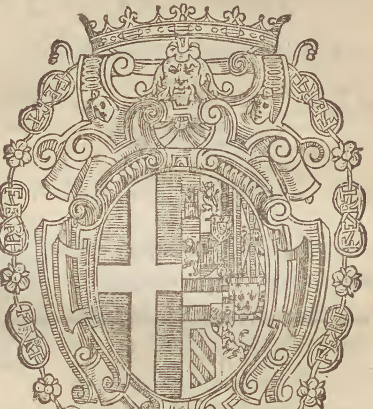
CHRONICON D. ISIDORI ARCHIEP. HISP. EMENdatum, scholiisq; illustratum,

PER GARCIAM DE LOAISA,
Sacræ Theologiæ D. Archidiaconum de Guadal
Ecclesiæ Toletanæ Canonicum.

TAVRINI, Apud Io. Baptistam Beuilaquam. MDXCIII.

Ex Sacrosanctæ Inquisitionis permissu.

POTENTISSIMO ET CATHOLICO PHILIPPO SECVNDO Hiſpaniarum Regi,

ET NOVI ORBIS DOMINO Clementiſsimo,

GARCIA DE LOAISA. S. D.

LOngi temporis rationem exactè accuratèque tradere, laborioſum magniſq; difficultatibus refertum opus eſt: Quũ rerum caſus certiq; euentus prius hominum memoriæ mobili & inconſtanti, quam litteris, & libris temporis æternitati conſecrentur; annaleſque ipſi innumeris ſint mortalium iniurijs expoſiti; primo ſcribentium perturbationibus & affectibus: dum vnuſquiſque ſuæ gentis, patriæq; gloriam immortalem præclarè geſtorum commemo-

ratione efficere quærit, deinde rerum publicarum tumultibus, prouinciarum incursibus, omnia igne, ferro, seditione, & impetu populi vastantibus. Denique quum rerum præteritarum recordatio illibatā temporis veritatem continere nitatur, tamen temporis ipsius longinquitate senescit, & antiquatur, atque in interitum labenti annorum cursu ruit. Et quamuis hæc ita sint tamen inter alia hoc vnum maximè virū doctum, consummatumque, & omnibus ferè numeris absolutum efficit, nimirum in hac rerū incertitudine, & obscuritate studiosè veritatem certam perspicuamq; inuestigare, inusitatasque & occultas historiæ vias indagare; cum nihil sit præstantius, vel ad sapientiam augendam, vel ad prudentiam confirmandam, vel ad imperij gubernacula piè & moderatè regenda, vel ad Reipub. mores intelligendos, motusque populi coercendos, vel domesticorum conatus reprimendos, quàm rerum præteritarum publicam memoriam casus, euentus, sæculorum omniū ac gentium obseruationem cognitam exploratamque tenere. Quæ omnia vnico chronologiæ ambitu complectuntur. Accipe igitur potentissimè Philippe in quo religio, studium Christiani nominis, & cultus, singularis clementia, admirabilis quædam, planèque diuina ad imperandum sapientia longissimo rerum vsu, vt experimento firmata elucet, chronicon à D.

Isidoro

Iſidoro Hiſpalenſi Archiepiſcopo, Regiæ Gotthorum gentis lumine, atq; corona editum, quod Maieſtate tua iubente emendandum, notiſque illuſtrandum ſuſceperam; vt ad te vnde exijt, tãquam in immenſum totius probitatis, & æquitatis oceanum reuertatur: & ſi non ita ornatum, vt par erat, tamen quanto maximo potui lucubratum ſtudio: Cum hoc mihi in primis iucundum, carumque ſit; & ante mentis oculos ſemper poſitum Catholicæ tuæ Maieſtati obnixè morem gerere, & humili animo deſeruire, tuumque Regium, & auguſtum nomen, quoad poſſum, immortalitati dicare, pro teque Chriſto Regi æterno aßiduè vota ſoluere, vt incolumis, inter tot regnorum ſolicitudines, & curas integerque, & ſaluus permaneas. Vale.

INDEX PERSONARVM ET RERVM

quæ vt annotarentur visæ sunt magis neceßariæ huius historiæ studiosis, primus numerus paginam, secundus columnam monstrat.

Di-

FINIS.

CHRONICON D. ISIDORI ARCHIEPISCOPI HISPALENSIS.

Anni ab orbe C.

BREVEM tẽporum ſeriẽ, per generationes & regna, primus ex noſtris [1] Iulius Africanus, ſub Imperatore Marco Aurelio Antonino ſimplici hiſtoriæ ſtylo elicuit: * Dehinc Euſebius, Cæſarienſis Epiſcopus, atque Sanctæ memoriæ, Hieronymus presbyter chronicorum canonũ multiplicem ediderũt hiſtoriam regnis ſimul, & temporibus ordinatã, poſt hos alij, atque alij: inter quos pręcipuè Victor [2] Tunnenſis Eccleſiæ Epiſcopus, receſitis prædictorũ hiſtorijs, geſta ſequentium ætatum, vſq; ad Conſulatum Iuſtini * Iunioris, expleuit. Horũ nos temporum ſummam, ab exordio mundi, vſque ad Auguſti [3] Heraclij, & * Siſebuti Gothorum Regis principatum, quanta potuimus breuitate, notauimus; adijcientes è latere deſcendentem lineam temporũ; cuius indicio sũma præteriti ſæculi cognoſcatur.

* Minoris explicuit.

* Deinde.

* & Siſebuti vel Suinthilani Hiſpaniæ Regum tẽpora compẽdioſa breuitate notauimus.

Anni ab orbe C.

NOTÆ DOCTORIS Garcię de Loaiſa.

IVlij Africani tēporum ſcriptoris meminit, præter alios, Euſebius in chronico, ſub anno redēpti orbis 224. & alibi: Auguſtinus aduerſus Fauſtum: Hieronymus catalogo ſcriptorum Eccleſiaſticorū, & præfatione in Danielem. Suydas dictione Ἀφρικανὸς *& dictione* κεστὸς, *Euſtachius in elegātiſſimo opuſculo* τοῦ ἑξαημέρου, *quod apud me eſt, nuſquam hactenus editum, & omnium copioſiſſimè Photius in bibliotheca, quam de libris à ſe lectis concinnauit, qui auctor, quum & ipſe huc vſque, non ſine maximo publicæ vtilitatis diſpendio, in tenebris lateat, opere pretium arbitror eius verba apponere: ea ſunt numero 34. in hunc modum:* ἀνεγνώσθη ἀφρικανοῦ ἱστορικόν· οὗτος ἐστὶν ὁ καὶ τοὺς λεγομένους κεστοὺς ἐν λόγοις συντάξας ιδ΄ ἔστι δὲ σύντομος μὲν ἀλλὰ μηδὲν τῶν ἀναγκαίων ἱστορηθῆναι παραλιμπάνων, ἄρχεται δὲ ἀπὸ τῆς Μωσαϊκῆς κοσμογενείας, καὶ κάτεισι ἕως τῆς Χριστοῦ παρουσίας, ἐπιτροχάδην δὲ διαλαμβάνει καὶ τὰ ἀπὸ Χριστοῦ μέχρι τῆς μακρίνου τοῦ ῥωμαίων βασιλέως βασιλείας, ὅτε αὐτῷ ὥς φησι καὶ ἥδε συγγραφὴ συνετελεῖτο, ἐτῶν οὖσα ἐψηγτεύχη δὲ τοῦ βιβλίου πέντε, οὗτος καὶ πρὸς ὠριγένην γράφει· περὶ τοῦ κατὰ σωσάνναν διηγήματος, ὡς οὐκ εἴη αὐτὸ ἐν τοῖς ἑβραϊκοῖς ἀνεγνωσμένον καὶ ὡς οὐδ᾽ ἀκόλουθον τῇ ἑβραϊκῇ ἐθυμολογίᾳ, οὔτε τὸ ἀπὸ τοῦ πρίνου πρίσαι, οὔτε τὸ ἀπὸ τοῦ σχίνου σχίσαι ἃ καὶ ἐπιλυόμενος ὠριγένης ἀντέγραψε, γράφει δὲ Ἀφρικανὸς πρὸς ἀριστείδην ἐν οἷς ἱκανῶς τὴν νομιζομένην διαφωνίαν παρὰ ματθαίῳ, καὶ λουκᾷ περὶ τῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν γενεαλογίας σύμφωνον ἔδειξεν. *Legimus inquit Africani hiſtoricon. Hic ille eſt, qui etiam ceſtorū (nam ita inſcribuntur) libros quatuordecim compoſuit. Et licet breuis admodum ſuccinctuſque ſit, nihil*

tamen

tamen eorum, quæ ſcitu digna ſunt, prætermittit. Orditur vero ab orbis creatione, quam Moyſes poſuit, vſque ad Chriſti aduentum progrediens. Summatim etiã ea, quæ à Chriſti temporibus, vſque ad Macrini Romanorum Imperatoris imperium euenere, complectitur, quo tempore ipſi, vt de ſe teſtatur, opus hoc abſolutum eſt; continens in vniuerſum annos quinquies mille ſeptingentos, viginti tres: eſtq; in tomos quinq; diſtinctum. Idem ad Originem ſcribit, ſuper ijs, quæ de Suſanna narrantur; quomodo ipſe nihil tale vnquam in Hebræorum monimentis legerit, neque omnino quidquam nomẽ cum etymologia Hebræa conſentiat: Neque τὸ ἀπὸ τοῦ πρίνου πρίσαι, *neque* τὸ ἀπὸ τοῦ σχίνου σχίσαι, *quæ cuncta Origenes diluens ei reſpondit. Scribit etiam ad Ariſtidem Africanus dilucidè oſtendens diſcordiam, quæ à nonnullis in Matthæo, & Luca, de Saluatoris noſtri generatione ineſſe exiſtimatur, concordem prorſus eſſe, ſibiq; per omnia conſonare. Hæc Photius.*

Anni ab orbe C.

[2] *Rectè hoc pacto: perperam aliàs Turonenſis: fuit enim Victor Tunnenſis Eccleſiæ in Africa Epiſcopus, vt ex Iſidoro, libro de viris illuſtribus, conſtat. Corrige etiam hanc vocẽ in principio chronici Adonis Viennenſis.*

[3] *Heraclij & Suinthilani.] Aliàs Heraclij & Siſebuti. libro vero etymol. 6. cap. 38. vnde hæc præfatio eſt ita lege Heraclij Imperatoris, & Suinthilani.*

Sub his enim principi-

Anni ab orbe C.

bus Isidorus claruit, vt patet ex D. Illefonso in additione virorum illustrium ad Isidorum, & ex Braulione Cæsaraugustano. De qua re latius in nota vltima.

PRIMA ÆTAS Sæculi.

Rerum omniū creaturas sex diebus Deus formauit. Primo die condidit lucem: Secundo firmamentum cœli: Tertio speciē maris, & terræ: Quarto sydera: Quinto pisces, & volucres: Sexto bestias, atque iumenta. Nouissimê ad similitudinem suam, * primum hominē Adam.

* hominem primum quē appellauit Adam.

230 [4] Adam annorum *CCXXX. genuit Seth, qui pro Abel natus est, interpretaturque resurrectio; quia in ipso resuscitatum est semen iustum, quod est filiorum Dei.

* Genes. 5. secundū LXX.

PRIMA ÆTAS Sæculi.

[4] *Adam auctor Iosepho libro 1. cap. 2. Antiquitat. rufum sonat, quod è rubra terra formatus eßet. Idem ex eodem Zonaras tomo 1. August. vero psal. 95. Adam orbem terrarum significare ait: quod toto orbe terrarū sparsus sit: quo modo & Cyprianus, tractatu de Sina, & Sion. Obserua vero Isidorum in annorum supputatione ferè 70. interpretes sequi, vt Iulius Africanus, Origenes, Eusebius, alijq; ex patribus antiquis, quam alij contra reijciunt. Augustinus lib. 15. de ciui-*

tate

tate Dei, cap. 13. existimat hanc annorum deprauationem, quæ in codicibus est, vitio eius accidisse, qui de bibliotheca Ptolomæi, primus 70. interpretationem describendam sumpsisset. Editio nostra vixit, inquit, Adam centũ triginta annos, et genuit filiũ, ad imaginem, & similitudinem suam, vocauitque nomen eius Seth. Quam numerandi rationem etiam sequitur Philo, & Hebræorum chronicon, iuxta Hebraicam diuinæ scripturæ veritatem. D. Hieronymus quæstionibus in Genes. sciendum, inquit, quod vsque ad diluuium, vbi in nostris codicibus ducentorum, & quod excurrit, annorum genuisse quis dicitur, in Hebræo habeat centum annos, & reliquos, qui sequuntur.

Anni ab orbe C.

435 * Seth annorum CCV. genuit Enos, qui primus cœpit inuocare nomen Domini. (* Seth vero. Genes. 5.)

625 * Enos annorũ CXC. genuit Cainam; cuius nomen interpretatur natura Dei. Per idem tẽpus Cain primus, ante diluuium, ciuitatem condidit, quam de sola multitudine suæ posteritatis impleuit. (* Genes. 5. & Iosephus antiquitat. Iudaic. libr. 1. cap. 3. & Cedrenus statim initio. Eadem & Ado Viennẽsis, ex Isidoro, vt pleraq; omnia.)

795 Cainã annorũ CLXX. genuit Malaeël, * cuius nomẽ dicitur plãtatio Dei. (Genes. 5.) (* qui nomine.)

960 Malaleël annorum CLXV. genuit Iared; qui interpretatur descendens, siue * roborans. (Genes. 5.) (* roboratus erat in vno M. s. verum malè, vt cõstat ex Hieronymo.)

1122 Iared annorũ CLXII. genuit * Enoch, qui translatus est à Deo, qui etiam nonnulla scripsisse * fertur; sed ob antiquitatem, su- (* Genes. 5.) (* perhibetur.)

spectæ

Anni ab orbe C.

ſpectæ fidei à patribus refutata ſunt.

[5] *Iudas Apoſtolus teſtimonium ex libro Enoch ſumit: prophetauit, inquit, de his ſeptimus ab Adam, Enoch dicens: Ecce venit dominus, etc. Reijcitur tamẽ liber ille à Canone: Et Auguſtinus lib. 18. de ciuitate Dei, cap. 38. affirmat nõ fuiſſe ab Enoch ſcriptũ: quem Hieronymus inter Apocryphos cõnumerandum cenſet lib. virorum illuſtrium, de Iuda Apoſtolo agens. Contra Tertullianus libro de habitu mulierũ, fuiſſe ab Enoch ſcriptum aſſerit, neq; in armarium Iudaicum admitti; à Chriſtianis tamen non eſſe reijciẽdum; vnde ipſe integras ſectiones citat, præſertim lib. de idololatria, de pudicitia, de cultu virginum. Idem facit Origenes homilia 28. & in Anacephaleoſi, lib. 4. de principijs. De Enoch, & libro ab eo ſcripto, eruditiſſimè diſſerit in epiſtolam Iudæ, loco vigeſimo, de prophetia, Petrus Martines, inſignis doctor Hiſpaniæ noſtræ.*

1287 Enoch annorũ CLXV. genuit *Mathuſalem; qui iuxta annorũ ſeriem [6] vixiſſe XIV. annis poſt diluuium reperitur. * Sed nõ reperit in arca fuiſſe: propter quod eum nonnulli cum patre ſuo Enoch, qui *tranſlatus fuerat, aliquantulum fuiſſe, donec diluuiũ præteriret, falſa opinione exiſtimant. Hac generatione cõcupierunt filij Dei filias hominum.

* Mathuſalã.

* hæc à quibuſdã m. ſſ. deſunt.

* Ex illo Geneſ. 5. ambulauit cũ Deo & non appa ruit.

Anni ab orbe C.

6 De hac multorum hominum libris agitata quæstione fusè disputat Hieronymus, super Genesin. Et Augustinus super Genesin, quæstione 2. & lib. de ciuitate Dei 15. cap. 10. & 11. & Ado in breuiario, Beda denique libello de sex ætatibus.

1454 *Mathusalem annorũ 7 *CLXVII. genuit Lamech. *Hac generatione Gigantes nati sunt. Hac quoq; ætate Iubal ex genere Cain artem musicam reperit; cuius etiam frater Tubal Cain æris, ferrique, *artium inuentor fuit.

1642 Lamech annorum CLXXXIIX. genuit Noë, qui diuino oraculo arcam ædificare iubetur, anno ætatis suæ quingentesimo.

His temporibus, vt refert *Iosephus, scientes illi homines quod aut igne, aut aquis perire poterant, in duabus columnis, ex latere, & lapide factis, studia sua conscripserunt; *ne deleretur memoria eorum, quæ sapienter inuenerant. Quarum lapidea columna fertur diluuiũ euasisse, & hactenus in Syria permanere.

7 In hac sententia est D. Augusti. lib. de ciuit. 15. c. 10. & 11. & D. Hieronymus quæst. in Genes. & venerabilis Beda, in chronico. A quo tamen numero Complutens, & Regia bibliorũ editio duobus annis, qui in illis minus sunt, discrepant. Alij vero aliter hac de re sentiunt, inter quos est Nicephorus, qui

* lib. antiq. 1. cap. 4.

* ne deleren tur memoria, quæ sapienter inue nerant.

* Mathusala.
* vnus m. s. C. habet clxxii. alius clxxvii.
* Genes. 6.

* artis.

in

Anni ab orbe c.

in chronologia sua centum, & octoginta septem annos natum Mathusalem genuisse Lamech aßeuerat. Cuius sententiæ etiã Ado subscribit, consentitque Aldina, & Germanica bibliorum editio. Cæterum in hac temporis diuersitate Hieronymi, Augustini, Isidoriq; sententiam eo libẽtius amplector, quod LXX. *quos hic noster, toto hoc pene opusculo, auctores habet, in eadem fuisse animaduertam; vt testatur Lucas Diaconus in quadã præfatione, quam Isidori chronico præfixit.*

2242 Noë anno sexcentesimo factum legitur diluuium; cuius * arcam Iosephus sedisse refert in montes Armeniæ, qui vocantur [8] Ararat. Fuerunt autem Noë filij tres: ex quibus [9] septuaginta duę gentes sunt ortæ; id est quindecim de Iaphet, triginta de Cham; viginti septem de Sem.

Genes. 7.

* Quod Moisi dicitur Taba, non tam arcam significat, quam quoduis vas nauigationi aptum, vt apud Græcos πλοῖον. Locus autẽ Iosephi est lib. 1. antiq. cap. 5.

[8] *Sunt hi montes in Armenia superiore, prope Persas, qui Græcis Taurus appellantur, & Armeniã scindunt: A Beroso, vt auctor est Iosẽphus, lib. 1. antiq. c. 4. Cordyæus mons, & à Damasceno Baris appellatur. Vide Hieron. de locis hebraic.*

[9] *Augustin. lib. 15. ciuitat. c. 3. colligit. 73. nimirum 15 de Iaphet: 31 De Cham. 27. de Sem; quamuis capite 11. eiusdem lib. septuaginta duas linguas, & gentes totidem tantũ, exortas fuiße, ex Noë probet.*

Fini-

Finitur prima ætas [10] per annos MM.CC.XLII.

Anni ab orbe C.

[10] *In his decem hominũ ætatibus eundem annorum numerũ, ab Adam, vſque ad diluuium, ſequuntur Euſebius, Hieronymus, Zonaras, Iſidorus lib. etymol. 6. c. 39. & alij. Ex Hebræorum vero ſententia tantum ſunt à creatione mundi, vſque ad diluuium, anni* M.DC.LVI. *vt patet ex Geneſ. c. 4. & 5. & Hæbræorũ chronologijs. Eſt & apud me chronicon Græcè m. ſ.* ἀνώνυμον *vbi anni* MM.CC.LXII. *referuntur, cuius hæc ſunt verba:* ἐν τῷ ἑκοσιαστῷ ἔτει τοῦ Σὴμ ἑξακοσιαστῷ δὲ τοῦ Νῶε καὶ ἔτει γενέσεως τοῦ κόσμου β,σ,ξ,β, ἐγένετο ὁ κατακλυσμὸς ἐπὶ τῆς γῆς, *anno centeſimo Sem, ſexcenteſimo verò Noë; creationis autem mundi bis mileſimo, ducenteſimo, ſexageſimo-ſecundo, factum eſt diluuium ſuper terram. Quem numerum Antonius Contius, in notis, ad Nicephori chronologiam, reponendum cenſuit. At Ioſephus lib. 1. antiq. c. 4. diuerſam ab Hebraica veritate, &* LXX. *interpretum ſupputationẽ ſequitur: ait enim ab Adã, vſque ad vniuerſalem pluuiam, fluxiſſe annos bis mille, ſexcentos, quinquaginta ſex. Adeo ſunt variæ, & diſcrepantes de mundi ætate ſententiæ; quod codicum corruptione accidiſſe arbitror (facilè enim in notis numerorum erratur.) Et inde tot ferè de annis mundi opiniones, quot ſcriptores inuenies.*

Anni ab orbe C.

SECVNDA ÆTAS Sçculi.

Genes. 11. 2244 1 Sem anno secundo post diluuium, quum centum esset annorum, genuit Arphaxad, à quo gens * Chaldęorum exorta est. Iste Sem fertur fuisse [2] Melchisedech: qui primus, post diluuium, condidit vrbem Salẽ, quæ nunc vocatur [3] Ierusalem.

Iosephus lib. 1. antiquit. & Hieronymus quæst. in Genes.

SECVNDA ÆTAS Sęculi.

[1] *Iosephus lib. 1. antiquit. cap. 14. Sem existimat fuisse tertiũ Noë filium. Iaphet vero fuisse natu maximum. Et licet Genes. 5. scriptum sit: Noë genuit Sem; Cham, & Iaphet, & alijs locis primus numeretur in ordine; affirmant tamen aliqui Hebręorũ id, propter eius dignitatẽ, tantum factum, vtpotè ex quo Christus genus duxit, fuisseque natu minimum: idq; hac ratione adstruunt, quod ferè semper minores natu in genealogia, & prędictionibus Saluatoris potissimũ locum obtineant: vt de Isaac, Iacob, Ioseph, Manasses, Dauid, Salomon, D. Augustinus lib. 16. de ciuit. Dei, c. 2. Sem, Cham, & Iaphet historiam, de saluatoris vita ac morte interpretatur.*

[2] *Idem ait Hieronymus quæst. in Genesin. & epistola ad Euagrium affirmat, vsque ad sacerdotium Aaron, omnes primogenitos ex stirpe Noë, quorum series in hac secunda ætate describitur,*

bitur, sacerdotes fuisse, victimasque Deo immolasse, & hæc sunt primogenita, quæ Esau fratri suo Iacob vendidit Genes. 25.

[3] *Hieronymus epistola ad Dardanum, & ea, quæ est ad Euagrium sic inquit: prius Iebus, postea Salem, tertio Hierusalem, nunc Ælia. Ioseph lib. 7. antiquitat. c. 3. ait quosdam fuisse, qui dixerint, & iam Homerum poetam Hierosolymam hanc vrbem appellasse, quæ appellatio ei primū à Dauid, expulsis de summa arce Iebuseis, est attributa. Verum hæc ciuitas postea, merito suo, vt rerum, ita nominum quoque, vagam volubilemque fortunam experta est. De quibus omnibus vide quæ illustrissimus Inicus de Mēdoza, quem honoris causa nomino, eruditissimè in suo libro memoriali congessit.*

Anni ab orbe. C.

2379 [4] Arphaxad annorū CXXXV. genuit Sala à quo antiqui Salamitæ vel [5] *Medi. Genes. 11.

* Indi.

[4] *In editione* LXX. *interpretum dicitur Arphaxad genuisse Caină, & Cainam Sala, quod Hebræi reijciunt; à quibus tantum decem generationes enumerantur à Noë vsq; ad Abraham; sicuti ab Adam, vsq; ad Noë. Beatus tamen Lucas c. 3. vndecim recenset; Cainam in hanc generationis seriem inferens; in hoc Græcorum, ad quos scribebat, exemplaria sequutus, quibus* LXX. *editio illis temporibus receptissima, & tantum nota erat. D. Hieronymus huius quæstio-*

Anni ab orbe C.

2643 *nis difficultate penè obrutus fatetur ingenuè, se, propter ingenij tarditatem, nodum hunc dissoluere non posse. Sic Beda prologo in acta Apostolorum; Augustin. libr. 2. contra epist. Parmen. Recentiores etiam grauitèr in hac quæstione se torquent, præsertim Lipomannus, Catena in Genes. Sixtus Senens. lib. 5. bibliothecæ, annot. 88. & lib. 7. hæres. 7. Et Hermanus Contractus, libello de sex ætatibus.*

[5] Sic rectè ni fallor ex Luca Tudensi hunc locū restitui, quum antea legeretur: Samaritani vel Medi. Constat enim ex Josepho lib. 8. antiq. c. 12. Samaritas, à quodam Samaro, nomen sibi inuenisse.

genuit Heber, à quo Hebrei nūcupati sūt.

Heber annorum CXXXIV. genuit Phalec; cuius tempore turris Babel ædificata est, [6] factaq; linguarum diuisio. Huius turris altitudo [7] *quatuor milia dicitur tenere passuū; paulatim * à latioribus in angustias coarctata; vt pondus imminens facilius sustentaretur. Describunt ibi templa marmorea, lapidibus pretiosis, auroque distincta, & multa alia, quæ videntur incredibilia. Hanc turrim [8] Nembrod Gigas construxit, qui post confusionem linguarum, migrauit inde ad Persas, eosq; ignē colere docuit.

*quinque milia, centum septuaginta quatuor.

*angustioribus.

Genes. 11. 2509 Sala annorū CXXX.

[6] A diluuio, vsque ad

diui-

Anni ab orbe C.

diuisionem linguarum, fluxére, secundum Hæbraicam supputationem, ducenti septuaginta duo anni; ex vnaque lingua Hebræa, 72. linguæ, vt ipsis Hebræis placet, factæ sunt: quod colligunt à capitibus familiarum, teste Augustino, lib: 16. de ciuitate Dei. cap. 11.

7 Locus hic in quibusdã mutilus videtur; sed qui facilè ex D. Hieronymo, vnde ad verbum desumitur, in integrum restitui poterit. Is igitur super Isaiam, cap. 14. ad illud: Perdam Babylonis nomen; Arx, inquit, idest capitolium illius vrbis, est turris, quæ ædificata post diluuium, in altitudine quatuor milia dicitur tenere passuũ; paulatim de lato, in angustias coarctata; vt pondus imminens faciliùs à latioribus sustentetur. Describunt ibi templa marmorea, aureas statuas, plateas lapidibus auroque fulgentes, & multa alia, quæ videantur incredibilia. Iosephus lib. 1. antiq. cap. 9. huius turris altitudinem & latitudinem admirandam esse ait. Situm vrbis Strabo commemorat lib. 16. geographiæ; murorũ circuitum refert Herodotus quadringentorum octoginta stadiorũ fuisse. Multa de hac re ab alijs traduntur, qui græcas, latinasque scripserunt historias.

8 Iosephus lib. 1. antiq. c. 9. ait. Nembrod fuisse nepotem Noë, ex filio Cham, turrimque eam Babylonis nomine vocatam, à confusione. Cæterum Genes. 10. dicitur Cham genuisse Chus, Chus porrò Nembrod; idque etiam habes 1. pa-

rali-

Anni ab orbe C.

ralipomen. cap. 1. Nota obitèr, quod de eo scribitur Genes. 10. Et erat robustus venator coram Domino, ab Augustino, de ciuita. Dei. lib. 16. c. 4. legi contra Dominum. Sic inquit intelligendus est Gigas ille venator contra Dominum. Quid autem significatur hoc nomine, quod est venator, nisi animalium terrigenarum deceptor, oppressor, extinctor? Alij volunt illud: coram Domino: hyperbolem esse, quod non fuerit sub cœlo quisquam ei æqualis potentia: vnde vertitur potẽs venatione corã Dño.

Genes. 11.

2905 Phaleg annorũ *cxxx. genuit Rehu. His temporibus primum templa constructa sunt, & quidã principes gentium, tanquam [9] Dij, adorari cœperunt.

*Cxxxiv. iuxta lxx. secũdũ Hebræos autem xxx. tantũ, vt constat ex Gene. 11. sed cum Isidoro facit Nicephorus.

[9] *Hinc idololatria ortum habuit: Nam mortuo Belo, Ninus eius filius, in solatium doloris, statuam patri dicauit, & honores sacrificiaq; tribuit: Auctores sunt Hieronymus, in Oseam. c. 2. Egesippus de idolorũ origine. Fulgentius lib. 1. mytholog. Cyrillus lib. 3. contra Julianum.*

Rehu annorũ cxxxii. genuit Seruch; [10] sub quo Scytharum regnum exortum est: vbi *primus regnauit *Tanaus.

*prius.

* Alij scribũt Taurus. Tu vide Herma. Contract.

[10] *Quatuor regna vno ferè tempore exorta, Assyriorum, ab ortu, Sityoniorum ab occasu; Schytarũ, ab Aquilone; Ægyptiorum, à meridie. Eusebius auctor est. Sed Assyriorum multo erat potentius, & sublimius*

cæteris,

Anni ab orbe C.

cæteris, vt tradit Augustinus lib. 16. de ciuita. Dei cap. 17.

3035 Seruch annorũ CXXX. genuit Nachor. Ægyptiorum regnum ſumit principiũ: vbi primus regnauit [11] Zoes. Geneſ. 11.

[11] *Mincus dictus, auctore Herodoto, & Joſepho lib. 8. antiq. cap. 6.*

3114 Nachor annorum * LXXIX. genuit Thare, ſub quo regnũ Aſſyriorum, Sicyoniorumq; exoritur. Sed primus in Aſſyrijs regnauit [12] Belus: quem quidam [13] Saturnum exiſtimant: primusq; in Sicyonijs [14] Ægialeus, à quo Ægialea nuncupata eſt, quæ hactenus Peloponeſus vocatur.

* Sic Nicephorus. Geneſ. 11. Secundum Hebraicam veritatẽ xxix. ſecundũ ſeptuaginta clxxix.

[12] *Ita Euſebius in chronico: Tharæ, inquit, anno vigeſimo octauo Aſſyriorum Rex primus, Belus mortuus eſt, quem Aſſyrij Deum nominauerunt, & alij dicunt Saturnum: atque filio ſuo regnum tradiderunt: vocabatur autẽ Ninus. Et idem principio regni Aßyriorum: Primus omnium Aſiæ, exceptis Indis, Ninus Beli filius regnauit annis 52. quẽ locum ita legi deprehendi in vetuſto M. ſ. Euſebij codice: Primus omnis Aſiæ, exceptis Indis, Ninus, Beli filius, regnauit. Eamque lectionem amplector, ex Auguſtino lib. 17. de ciuita Dei. & ex ipſo Euſebio lib. 10. de præparatione.*

[13] *Cicero lib. 1. de natura Deorũ phyſicam rationem, non inelegantem, incluſam in fabula Sa-*

turni

* ædificati sunt.

Anni ab orbe C.

turni ait, diciq́ue Saturnum, quod annis satu-retur.

14 *Eusebius: Tharæ anno quadragesimo nono Sicyoniorum, in Græcia, regnauit Europs, defuncto Aegialeo: qui primus Sicyoniorum regnauit, ex quo territorium Peloponesiorum Aegialea vocabatur. Pausanias Corinthiacis, & Clemēs Alexand. Strom. lib. 1.*

Sic lxx. interpret. & Hebræi.

3184 Thare annorũ *LXX. genuit Abraham. Per idem tempus Ninus Rex Assyriorũ regnauit qui primus [15] bella instituit, & armorum instrumenta inuenit. Hac ætate magica ars, in * Perside, à Zoroaste Bactrianorum Rege, reperta est. A Nino Rege occiditur. * Muri quoq; Babiloniæ à Semiramide, Regina Assyriorum, *ædificantur.

* Persida.

* murique.

A diluuio, vsque ad natiuitatem Abrahę, anni DCCCCXLII.

Finitur secunda ętas per annos ter mille CLXXXIV.

15 *Vide Eusebium, & Augustinum lib. 21. c. 14. ciuitat. & Iustinum initio historiæ. Post verba autem: armorum instrumenta, in vno m s. erant hæc, quæ sequuntur: Cuius vxor Semiramis Babyloniæ muros instaurauit. Ninus etiam bello vicit Cham, qui adhuc viuebat, & regnabat in Bactra; & dicebatur Zoroastes; id est magicæ artis inuentor, qui & septem liberales artes in quatuordecim columnis scripsit; septem æneis, & septem lateritijs.*

Tertia

Anni ab orbe C.

TERTIA ÆTAS.

3284 ABraham annorum C. genuit Isaac, ex Sara libera. Nam primum ex ancilla Agar, * genuerat Ismael, à quo Ismaelitarum gens, qui postea Agareni, ad vltimum [1] Saraceni sunt dicti. Genes. 22.

* genuit.

TERTIA ÆTAS.

[1] *POpuli Arabiæ, postea à Mahometo, Dei flagello, Saraceni dicti, is enim se Dei pphetã ambitiosè, & mendacitèr iactans, multos Asiæ, & Africæ populos ad fidei Christianæ defectionem commouit; quos falsa religione imbuens, Saracenos ex Dei præcepto vocari dicebat, à Sara legitima vxore Abrahæ, tanquam legitimos diuinæ promissionis hæredes. Et inde Saracenorum regnum sumit exordiũ, sub Heraclio Imperatore.*

3344 Isaac annorum LX. genuit geminos, quorum primus Esau, à quo [2] Idumæi; secundus Iacob, qui cognominatus est * Israel; à quo & Israelitæ sunt nuncupati. Hoc tempore regnũ Græcorũ inchoat; vbi primus regnauit [3] Inachus.

* post luctã cum Angelo. Genes. 32.

[2] *Sic Genes. 36. Esau appellatur pater Idumęorum, & Eusebius in chronico. Hos Strabo lib. 6. ait populos esse inter Indiam, & Arabiam sitos; ad occasum, Casio monti proximos, & à Nabathęis ortos.*

[3] *Eusebius in chronico: Castor Chronographus de Argiuorũ regno quod loquitur,*

Anni ab orbe C.

quitur, consequẽter persequemur: Reges Argiui ab Inacho, vsq; in Sthelenum, filium Crotopi: quem locũ ex veteri m.s. ita corrige: Castor de Arginorum regno ita loquitur: persequemur consequentèr Reges Argiuorum ab Inacho, vsque in Sthenelatum, &c. Pausanias etiam lib. 2. Corinthiac. Sthenelã filium Crotopi facit. De hoc August. lib. 18. c. 8. ciuitat. Phorobas, inquit, Rex Argiuorum sextus fuit, & septimi Regis Triopæ filius Iasus, & Rex nonus Sthenelas, siue Stheneleus, siue Stenelus; variè quippe in diuersis auctoribus inuenitur. Hæc August.*

3435 [4] Iacob annorũ *XCI. genuit Ioseph. His temporibus [5] Serapis Iouis filius Ægyptiorum Rex moriens, in Deos transfertur, & Memphis ciuitas in Ægypto conditur. Tunc apud lacũ *Tritonidem Minerua in specie virginali apparuit, quę plurimis claruisse ingenijs prædicatur. Hæc enim inuentrix fabricæ fuisse dicitur: clypeum, & arcũ hæc reperit: ordiri telam, & colorare lanas hæc docuit. Hac etiam ætate * Phoroneus Rex Inachi filius claruit, qui primus in Græcia leges, iudiciaq; instituit.

[4] *In alio m.s. erat Iacob annorum* LX. *verum mendosè, vt ex sacris litteris manifesta computatione colligitur. Nam Ioseph de carcere eductus, vt Pharaoni Regi somniũ interpretaretur, annorum erat triginta;*

* Augustin. lib. 18. c. 8. ciuitat. Euseb. chron.

* Euse. chro. Isid. libro 5. etymol.

* XC. Genes. 25.

Princeps totius Aegypti constitutus, Genes. cap. 41. Idem, dum per fratres patrem accersiri iubet, annorum triginta nouem. Nam septem ab exposito somnio sterilitatis elapsi fuerant, & secundo abundantiæ iam ferè exacto Iacob in Ægyptũ venit Genes. 45. & coram Pharaone respondit, se in centesimo trigesimo ætatis anno cõstitutum. Genes. 47. si itaq; subducamus XXXIX. *annos, à cẽtum triginta, remanebunt vtique nonaginta, & vnus anni, quos agebat Iacob, dũ Ioseph in senectute genuit.* [5] *Clemens Alexandrinus lib. 1. Strom. Apis, inquit, Rex Argiuorum ædificauit Memphim, vt dicit Aristippus in primo Arcadicorum. Aristeas verò Argiuus dicit eum nominatum eße Sarapim, & eum esse, quem colunt Ægyptij. Nymphodorus autem Amphipolitanus, in tertio de legibus Asiæ, dicit, Apim taurum mortuum, & conditum loculo, qui σορὸς Græcè dicitur, fuisseq; repositum in templo Dæmonis, qui colebatur: & hinc appellatũ fuisse Sorapim, & postea quadã eorum, qui illic habitabant, consuetudine, Sarapim: est autem Apis tertius ab Jnacho. qui locus ad verbum est apud Eusebium lib. 10. præparat. Vide Augustin. ex Varron. lib. 18. c. 5. ciuitat. Tacitum lib. 20. Et Julium Firmicum in erudito libello de mysterijs, & erroribus profanarum religionum.*

Anni ab orbe C.

* Ioseph vixit annos CX. Ex hoc tempore Græcia, [6] Argo re- 3545

* Genes. 6. Aug. lib. 18. c.6. ciuitat. In alio m. s. est Ioseph annos cx. à primæuo substitit viuens.

Anni ab orbe C.

gnante, habere ſegetes cæpit, delatis aliúde ſeminibus.

[6] *Argus fuit quartus Argiuorũ Rex, filius Apis. Euſeb. chron.*

3689 7 *Hebrçorum ſeruitutis, in Aegypto, anni CXLIV. poſt obitũ Ioſeph reperiũtur. His tẽporibus [8] Prometheus fuiſſe ſcribitur, quem fingunt fabulæ de luto formaſſe homines. Tunc etiã frater eius *Atlas Aſtrologiam reperit, motumq; cçli, & rationẽ primus conſiderauit. Tunc fuit & Mercurius, nepos Atlantis, multarum artium peritus. *Et ob hoc, poſt mortẽ, in Deos translatus. Hac etiam ætate primus * proclytus quadrigam iũxit, eodemq; tempore * Cecrops Athenas condit, &, ex nomine Mineruæ, Atticos Athenienſes vocauit. Iſte ètiam bouem immolans, primus in ſacrificio, gentili ritu, Iouem adorari præcepit. Hoc tempore in Græcia Corinthus cõdita, ibiq; picturæ ars à Cleáthe reperta eſt. Tunc * primi Curetes, & Coribãtes modulatam in armis ſaltationem, & cõſonam inuenerũt. Tunc etiã fuiſſe ſcribit in *Theſſalia ſub Deucalione factum diluuium, & Phaëtõtis fabuloſum incendium.

7 *Ægyptiacà ſeruitus tribus modis ſupputari ſolet, iuxta tria diuerſa temporum initia. Primò ab illa memorabili pro-*

miſſione,

* Euſe. chro. & Auguſt. lib. 18. c. 9. ciuitat.

* Hæbræorũ ſeruitus in Aegypto annos cxliv. His, &c.

* primum. vide Euſeb. chron.

* Atlas magnus eſt ſtrologus habitus, Aſtrologiamq; reperiens, motum cçli. &c.

* Euſe. chro. Clem. Alex. Stron. 1.

* & hic poſt.

* Procillus. alias Trochilus. Euſebio. etiam Arogilus.

missione, facta Abrahæ Genes. 12. Egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui, & veni in terram, quam monstrauero tibi. Ab hac igitur profectione Abrahæ, de Haran, in terram Chanaam, vsque ad exitum filiorũ Israel de oppressione, & dura seruitute Pharaonis, sunt anni 430. atque ita eos enumerat Paulus, ad Galat. 3. Abrahæ dictæ sunt promissiones & semini eius, &c. Et paulo post: Hoc autem dico: testamentum confirmatum à Deo, quæ post quadringentos, & triginta annos facta est lex. Et exodi 12. Habitatio autem filiorum Israel, qua manserunt in Ægypto fuit quadringentorum triginta annorum, quibus expletis eodem die egressus est omnis exercitus. Illud verò obseruandum post illa verba: Qua mãserunt in Ægypto, in Græcis codicib. amplius legi, καὶ ἐν γῇ χαναάν, & notauit Augustinus, quæstionibus in exodum, expendens hunc locum; ita, vt tota illa peregrinatio, in terra Chanaan, & in Aegypto fuerit 430. annorum. Sic Cyrillus, & Rupertus. Secunda supputatio est ab eo tempore, quo Iacob cum filijs suis descendit in Aegyptum, in qua numerantur ducenti, & quindecim anni. Tertia & postrema à morte Ioseph, quo sublato fuit vera illa, & operosa seruitus, qua gens Hebræa exactionibus, iniurijs, persecutionibusque omnis generis attrita, tã dẽ diuino beneficio, duce Moyse, in libertatem asserta est. Durauitque

Anni ab orbe C.

per

Anni ab orbe C.

per annos 144. vt colligunt Eusebius in chronico, Augustinus lib. de ciuitat. 16. cap. 43. & quæstionibus in exodum.

8 Clemens Alexandrin. lib. 1. Stromat. Tempore Piropæ Prometheus, & Atlas, & Epimetheus. Eusebius à Prometheo ob id homines factos fuisse creditũ ait, quod cum esset sapiens, feritatem eorum, & nimiam imperitiam, ad humanitatem, & scientiam transfiguraret. Idem August. lib. 18. c. 8. ciuitat.

9 Primus litterarum inuẽtor fertur fuisse Taautus, teste Eusebio, lib. 1. c. 7. præparat. verũ idem lib. 10. probat ab Hebræis repertam esse, & propagatam litterarũ inuẽtionem. Idem Isidorus lib. etymol. 1. c. 3. Hieron. præfat. in libros Regum. Theodor. super Genes. c. 5. in illud. Ambulauitq; cum Deo, & non apparuit, de Enoch, inquit, quod primus litteras didicit, & primus descripsit cęlestia signa.

3729 3756 * Moyses annos XL. in eremo rexit populum, de seruitute Ægyptia liberatũ. Hoc tẽpore Iudęi per Moysem simul cum lege, 9 & litteras habere cęperunt.

3796 Tunc tẽplum Delphis *constituitur: vitis in Græcia inuenitur.

Iosue successor Moysi regit populum annos *XXVII. His temporibus primus *Erichthonius, Atheniẽsium princeps, in Græcia quadrigam iunxit.

10 Othoniel annos XL.

11 Cadm9 regnat Thebis, qui primus Grecas litteras *ĩuenit. Per idẽ

* Exod. 16.

* Euse. chro. Niceph. Clemens Alex. 1. Stron.

* Vergil. 3. Georg. Primus Erichthonius currus, & quatuor aus9 iũgere equos.

* cõstruitur.

* adinuenit.

tẽpus * Linus, & Amphion, primi tũc apud Græcos in musica arte claruerunt: [12] Idæique * Dactyli ferrum metallum in Græcia eodem tempore inuenerunt.

[10] *De eo Iudicum tertio. Iudæ autem iudiciũ Isidorus prætermittit, vel quia parum rexit populum, vel quia non fuit Iudex, sed dux belli tantum; vt est Iudicum. 1. A Josepho lib. 5. cap. 7. Othoniel Cenes vocatur.*

[11] *Clemens Alexand. 1. Strom. Cadmus inquit fuit Phenix qui Græcis litterarum inuentor extitit, vt ait Ephorus: Vnde etiam scribit Herodotus litteras appellatas fuisse Phenicias. Alij autem dicunt, Phenices & Syros, primos excogitasse litteras. Hæc Clemens.*

[12] *De Idæis Dactylis Euseb. in chronicis: Idæi inquit Dactyli, his temporibus erant, qui ferrũ repererunt. Clemẽs Alexan. 1. Strom. Ideos Dactylos fuisse sapiẽtes tradit, inuentores litterarũ, & numerorum musicorum: propter quam, inquit, causam sunt appellati, qui sunt apud Musicos Dactyli. Phriges autem erant, & barbari Idei Dactyli. Et paulo post Celmis & Dannaneus Ideis Dactylis ferrum primi inuenerũt in Cypro. Alius autẽ Idæus ferri inuenit temperaturam, fuerunt autem Idei Dactyli Mineruæ filij, & solis; vel vt alij volunt Saturni, & Alciopes: qui alio nomine Coribantes appellãtur. Vide Stephanum de vrbibus, & Scholia in Apollonium.*

Anni ab orbe. C.

* Euse. chro. sub anno. 3780. Linus e Thebis. pro quo m. s. Linus Thebę.

* Euse. chro. Solinus c. de Creta. & Suidas dictione ἰδαῖοι δάκτυλοι.

* c. 3. Iudicum Clem. 1, Strom. Euseb. chron.

Anni ab orbe C. 3876 * Aod annos LXXX. His temporibus fabulæ fictæ sunt de Triptolemo, quod iubēte Cerere serpentium pinnis gestatus,[13] *inde gentibus frumenta volādo distribuerit. De Hippocentauris, quod equorum, hominumq; fuerint natura permixti;

* indi gentib⁹ terris: forte legen. ex Aug. lib. 18. cap. 13. ciuit. Ex quo pleraq; hæc sumuntur & Euseb.

3916 De cerbero tricipite inferorum cane. De Phryxo, & Helle eius * sorore: De Gorgone meretrice; quod crinita serpētibus fuerit, & aspicientes se conuertebat in lapides: De Bellerophōte, quod equo pēnis volante sit vectus: De Amphione, quod citharæ cantu, lapides, & saxa commouerit.

* in vno m.s. addit quod ariete vecti per aëra volauerint. lege: per mare tranauerint.

[13] *Alitèr Eusebius chronico: Triptolemus longa naui Eleusim veniens, ibi frumenta distribuit. Augustinus lib. 18. cap. 13. cum Isidoro. His temporibus fabulæ fictæ sunt de Triptolemo: qui iubēte Cerere anguibus portatus alitibus; indigentibus terris frumenta volando contulerit.*

* c. 5. Iudicū.

* Debbora annos XL. Per idem tēpus Apollo Citharam condidit, & medicinę artem inuenit. Fabula quoque tūc ficta de fabro Dędalo, & de Icaro eius filio; quod * aptatis sibi pēnis volauerint. Hac ætate primus regnat Latinis[14] Picus qui fertur fuisse Saturni filius.

* coaptatis ficque August. libr. 18. c. 13. ciuitat.

[14] *Sic Virgil. 7. Æneid. Fauno Picus pater isq; parentem, Te Saturne refert, tu sanguinis vltimus*

timus auctor. Aliter Eusebius quā Isidorus, qui Picum facit tertiū Regem Latinorum: Ante Æneam, inquit, Ianus, Saturnus, Picus, Faunus, Latinus, in Italia regnauerunt circitèr annis 150.

15 * Gedeō annos XL. Hac ętate vrbs 16 Tyria construitur. Alter quoque 17 Mercurius lyram reperit, & Orpheo * tradidit. Hoc tempore * Philæmon primus apud Pythiū 18 chorum instituit. Tunc etiam dicitur fuisse magister Herculis, Thrax Linus, in arte musica clarus. Argonautarum quoque nauigatio tunc scribitur.

15 *Post Debboram, alienigenæ Hebræū populum septem annis sibi subiecerunt; qui coniūguntur temporibus Gedeonis, ex Judæorum traditionib. vt refert Euseb. chron.*

16 *In oraculo Ezechielis de ea fit crebra mentio, & apud Melam lib. 1. cap. 12.*

17 *Cicero lib. 3. de natura Deorū Mercurios quinque fuisse ostendit.*

18 *Hieronymus epistola ad Dardanum tomo 4. de diuersis generibus musicorum instrumētorum. Antiquis temporibus, inquit, fuit chorus quoque simplex pellis, cum duabus cicutis æreis: & per primam inspiratur, per secūdam vocem emittit. Plura ibi habes de aliis instrumentis musicis, vt est, de organo, tuba, fistula, bōbulo, cithara, sambucæ, &c.*

* Abimelech annos tres.

Anni ab orbe C.

3956 * Reg. 8. Clemens Alex. 1. Strom. Euseb. chron.

* dedit.

* Phidamon Euseb.

3959 * Iudicum. 9.

Clem. Alex. 1. Strom. Achimelech.

Anni ab orbe C.

tres. Iste septuaginta fratres suos interfecit. Hercules Ilium vastauit, & in Lybia Antheum *palęstricæ artis inuentorem interemit.

* palæstræ.

* Iudic. 10. Clem. Alex. Strom. 1. post Achimelech Bolcam filiũ Bedam susce pisse principatum affirmat.

3982 19*Thola annos XXIII. Huius temporibus in Troia, post Laomedonta, regnauit Priamus. Tũc fabula ficta est de 20 Minotauro bestia labyrintho inclusa.

[19] *Iosephus lib. 5. antiq. cap. 12. post Abimelech Jair Galadinus suscepit principatum, prætermittens regnum Tholæ.*

[20] *Eusebius anno orbis conditi 3960. vt nunc legitur, ea, inquit, quæ de Minotauro dicũtur, quẽ Philochorus in secundo Attidis libro, scribit magistratum, Minois fuisse, Taurum nomine, inhumanum atque crudelem. Quo in loco corruptè est: magistratum Minois, pro magistrum militum, vt constat ex Plutarcho in Theseo, & Seruio apud Virgilium 6. Minos vero Rex à Græcis mirè celebratus fuit, quod cum Ioue per nouem annos familiaritèr esset versatus, vt refert Clemens Alex. Strom. 2.*

* Iudic. 9. Ioseph lib. 5. c. 12. Clemens Alex. pretermittit Iair.

4004 * Iair annos XXII. Per idem tẽpus Hercules agonem Olympicũ instituit.[21] Carmentis nympha latinas litteras reperit.

[21] *Carmentis Euandri mater, qui Romæ templum Panis, quod Lupercal appellatur condidit, vt testatur Clemẽs Alex. Strom. 1. inde Carmentalis porta, apũd Virgil. Aenei. 8. Et Carmenta-*

lem

Anni ab orbe C.

lem Romano nomine portam. Vide Seruium. Et Isidorum lib. 1. etymo. c. 3. Carmentis, inquit, dicta, quia carminibus futura canebat.

*Iephte annos VI. Huius tēpore *Hercules quinquagesimū secundum annum agens, ob morbi dolorem, sese flammis iniecit. Per idem tēpus Alexander Helenam rapuit, Troianumq; bellum decēnale surrexit. 4010 * Iudic. 11. & 12. * Euse. cron. sub anno 4000.

22 *Abesan annos VII. Amazones primum arma sumpserunt. 4017 * Iudic. 12.

22 *Sic est c. 12. Iudic. Iosephus lib. 5. antiq. c. 12. Absanis (habet) de tribu Iuda, ciuitatis Bethleem. Clemens Alex. 1. Strom. Abathan appellat. In Eusebij chronico est, Hesebon, vt in quibusdam Isidori exemplaribus.*

23 *Abdō annos VIII. Huius anno tertio Troia capta est, & Æneas Italiam venit. 4025 * Iudic. 12.

23 *Refert Iudicum historia cap. 12. post Abesan, qui septem annis iudicauit Israel, successisse Aialon, siue Elon, qui iudicauit Israel decē annis. Post quem iudicauit Abdon annis octo. Verum Eusebius in chronico sequutus septuaginta, annos Aialonis reticuit, vt ipse testatur. Post Hesebon; inquit, in libro Hebræorum fertur Judex Aialon rexisse populum annos 10. qui non habetur apud 70. interpretes. Idem Iosephus lib. 5. cap. 12. vocaturq; ab eo Elon, de tribu Zabulon.*

Anni ab orbe C.

Sic Clemens 1 Strom. à quo appellatur Eglon.

* Iudic. 16.

4045 * Sampson annos xx. Ascanius Æneę filius [24] Albã cõdidit. Vlyssis quoq; fabulæ siue Sirenarum eodẽ tempore fictæ sunt.

[24] Liuius ab situ porrectæ in dorsum vrbis, longam Albam appellatam scribit. lib. 1.

* Sic Euseb. & Nicepho. Aliter Ioseph.

* 1. Regum. 4. & Ioseph. lib. 5. antiq. c. 16.

* post annos 862. teste Euseb.

4125

4085 *Heli sacerdos annos [25] xl. Arca testamẽti ab alienigenis capitur [26] Regnum Sicyoniorum * finitur.

[25] Eusebius chron. Heli Sacerdos annos 40. In Hebręorum libro anni inueniuntur 40. In septuaginta autem interpretatione 20. Iosephus lib. 5. c. 6. quadraginta annos affirmat tenuisse principatum, vixisse vero nonaginta: Atque ita Clemens Alex. lib. 1. Strom.

[26] Finẽ accepit Regnum Sicyoniorum post 862. annos, vt Eusebius testatur: ita nullum in terra imperium excellens, florens, perpetuumq; est, quousq; veniet sęculum illud immortale, in illuminatione vultus Dei decoratum.

[27] Samuel, & Saul annos * xl. Lacedęmoniorum Regnum exoritur. Atq; in Gręcia [28] Homerus primus poeta fuisse putatur. A promissione Abrahæ, vsque ad Dauid, anni DCCCCXL.

Finitur tertia ętas per annos quater mille. CXXV.

[27] Iosephus lib. 6. antiq. cap. 13. loquens de mor-

te

Anni ab orbe C.

te Samuelis, qui præfuit inquit, populo solus, post mortem quidem Heli sacerdotis, annis duodecim: cum Saul vero Rege, annis decem & octo. Venerabilis Beda in libello de sex ætatibus: Samuel, inquit, annis duodecim, vt docet Iosephus. Saul primus Hebræorum Rex annis viginti. Et huius quia in canonica scriptura non habetur mentio, de antiquitatum Iosephi libris, tempus Regni notauimus. Clemens Alex. lib. I. Strom. Samuelem viginti septẽ annis, cum Saul Regnum obtinuiße scribit, & mortuum esse duobus annis ante Saul. Chronicon Græcum m. s. vtrique annos viginti tribuit; ita vt Eusebius, & Isidorus non abs re tot etiam annos posuiße videantur.

28 Clemens Alexand. lib. I. Strom. scribit Cratetẽ Grammaticum dixiße, Homerum fuisse circa reditum Heraclidarũ, hoc est octoginta annis post captam Troiam. Erato sthenes verò cẽtesimo anno post captam Troiam fuisse refert. Theopompus autem quingentis annis post eos, qui in Ilio militarunt vixisse aßerit. Alias de ætate Homeri opiniones vide eodẽ loco.

QVARTA ÆTAS Seculi.

4165 * DAuid regnat annos [1] XL. Codr⁹ Atheniensium Rex sponte se, pro salute patriæ, hostibus offerens interimitur. Et Carthago a [2] Didone ædificatur, * prophetantibus in Iudæa [3] Gath, Nathan, & Asaphat. — * 3. Regum 2. 1. paralip. 29. — * prophetabant.

Anni ab orbe C. 4205

QVARTA ÆTAS Seculi.

1 *Libro 3. Reg. c. 2. dicitur in Hebrō regnasse septem annos, & in Hierusalem 33. qui collecti fiunt quadraginta, idem est. 2. paralip. c. 9. Et Clemēs Alex. 1. Stro.*

2 *Eusebius anno mundi 3980. ex sentētia Philostrati scribit, azaro, & Carthagine, Tyrijs Carthaginem fuisse cōditam. Idem tamē anno 4154. Carthago, inquit, condita est, vt quidam volunt à Carchedone Tyrio, vt verò alij à Didone filia post Troianum * excidiū annis 143.*

* *aliàs bellum.*

3 *Sic Eusebius chronico. 2. paralip. dicitur, quod Asaphat cōstituitur princeps laudantium nomen Domini, & c. 29. quod hymnos composuit.*

Salomō regnat [4] annos XL. Iste, quarto Regni sui anno, templum Hierosolymis ædificauit cōsummauitq; anno [5] octauo.

4 *Sic 3. Regum c. 11. & 2. paralip. cap. 9. Clemens Alex. 1. Strom. Iosephus autem lib. 8. c. 7. antiq. ait, eum regnasse annis octoginta, vixisse quatuor & nonaginta.*

5 *Regum. 3. c. 6. ædificatam domum Domini dicitur annis septē. Idem Iosephus lib. 8. c. 4. Sed hic Isidorus Eusebium sequens, annum quartum Regni, quo cœpit ędificare templum, connumerat cum septem. Beda ait annis septem ædificatur, octauo dedicatur.*

4222 * Roboan regnat annos XVII. Regnum Israel a Iuda diuiditur:

* 3. Reg. 12. & 2. paralip. 12. & 13. Ioseph lib. 8. c. 8. Clemens. 1. Strom.

sub

ſub quo decem tribus à duabus, ſeparatæ ſunt;& Reges in [6] Samaria habere cęperunt. Hac ætate Samos * conditur,& Sibylla [7] Erythræa illuſtris habetur.

[6] *Ibi primo regnat Jeroboam, de quo 3. Regũ. cap. 12. & 2. paral. 12. & 13.*

[7] *De Erythreæ Sibyllæ vaticinio, vide Auguſt. lib. 18. cap. 23. ciuita. & Lactant. Firmian. lib. 1. de diuinis inſtitutionibus.*

* Abia regnat annos tres: Sub quo Hebræorũ Pontifex Maximus [8] Abimelech inſignis eſt habitus.

[8] *Abimelech erat filius Sadoc, vt Clemens Alex. eſt auctor Strom. 1.*

* Aſa regnat annos XLI. [9] Prophetabant in Iudæa Achias, Amos * Iehu, Ioel, & Azarias.

[9] *In alijs m. ß. legitur, prophetabant in Iudæa Aggæus, & Iehu, Amos & Ioel, & Zacharias, & Micheas. Verũ aliorum codicum lectionem ſequi malo: Nam & Euſebius chronico: prophetabãt, inquit Achias, Sameas; & is, qui fuerat apud altare Samariæ Iehu, Ioede, Azarias, qui & Anania. Idem ait ipſe Jſidorus lib. 5. etymol. cap. 39. Aggeus autem temporibus Regis Darij prophetauit, vt conſtat ex ipſius prophetia, cap. 1. Similiter & Zacharias, vt ipſe de ſe auctor eſt, prophetiæ ſuæ initio, & Euſebius in chronico, Hieronymus*

Anni ab orbe C. 4266

* 3. Regum. 15. 2. paralip. 16.

* 3. Regum. 16. 2. paralip. 15.

* condita.

4225

* 3. Regum. 15. 2. paralip. 13. Euſeb. Ioſeph. Beda. Verum Clemens Alex. huic annoſ. 23. adtribuit aitque fuiſſe filium Sado.

* 4. Reg. 8. 2. paralip. 21.

* 3. Regum. 22 2. paralip. 2.

* 4. Reg. 8. 2. paral. 22.

* eius.

Anni ab orbe C.

etiam prologo eiusdem prophetiæ.

4299

4291 * Iosaphat regnat annos [10] xxv. Prophetabant Helias, & Helisæus, & [11] Abdias, Azarias, & Michæas.

4300

[10] *In Clemente Alex. 1. Strom. scribitur, Iosaphat annos tantum regnasse quinque. Quo tẽpore, inquit, prophetarũt Helias Thesbites, & Michaas, filius Jeble, & Adias filius, Ananiæ. De prophetis Isidorus lib. 7. etymol. c. 7.*

[11] *Hieronymus in prologo eius prophetiæ, ex Hebræorum scriptis colligit, hunc tempore Achab Regis Samariæ floruisse, centumq; prophetas, à persequutione impiæ Iesabelis, conseruasse, eosq; specubus inclusos pane, & aqua pauisse, vt etiã videre est. 3. Reg. c. 18.*

*Ioram regnat annos VIII. Prophetabant Helias, & Helisæus, & Abdias.

* Ochozias regnat annum 1. Helias rapitur; * cuius [12] septem insignia miracula numerantur.

[12] *Heliæ Thesbitis, sacerdotis magni, insignia septem miracula hæc sunt. 1. triennij siccitate cælum clausit. 2. orauit rursum, & cælũ dedit imbrem. 3. mortuum mulieris filium ad vitam reuocauit. 4. eius virtute hydria farinæ non defecit: vas olei perpetuo fonte manauit. 5. eius verbo ignis de cęlo super sacrificiũ descendit. 6. duos quinquagenarios, cũ militibus, cęlesti igne combussit. 7. Iordanẽ trãsiẽs, tacta melotis abrubit, Isidorus lib. de vita, & morte sanctorum.*

Anni ab orbe C. 4307

[13] *Athalia regnat annos VII. [14] Ionadab, filius Rechab, sacerdos clarus habetur, & [15] Ioiada Pontifex, qui solus, post Moysen, vixisse annos centum triginta perhibetur. XL. Zacharias propheta interficitur. Heliseus moritur: [16] cuius virtutes quatuordecim prædicantur. [17] Lycurgusq; legislator apud Græciã insignis habetur.

* 4. Reg. 11. 2. paral. 22.

[13] Clemens Alex. lib. 1. Strom. Gotholia regnat octo annis: erat ex genere Achab.

[14] Jonadab fuit filius Semna, fratris Dauid. Regum. 2. c. 13. Et alius Ionadab, filius Rechab, qui vixit sub Jehu, & alijs Regibus. 4. Reg. 10. & Hieremiæ 35.

[15] Fuit Ioiada sacerdos bonus, & pietate vitæq; innocentia insignis. De eo dicitur 2. paralipom. c. 24. quod mortuus est, quum esset CXXX. annorum.

[16] Heliseus Heliæ discipulus his miraculis claruit; primo Jordanem transitu suo diuisum refrenans, vndam retrò conuertit. 2. Aquas Hierico steriles, fecundas fecit. 3. Pueros insultantes sibi, bestijs vorandos tradidit. 4. Sterilem mulierem fecundauit. 5. Et eius filium suscitauit. 6. decem panibus plebem refecit. 7. Naaman à lepra liberauit. 8. Lepra aspersit discipulum. 9. Ferrum aquis supernatare fecit. 10. Hostes Syriæ cecitate percussit. 11. Incredulo mortem prædixit. 12.

4347 *Ioas regnat annos

* 4. Reg. 12. 2. paral. 24.

Anni ab orbe C.

Hostem quadrigarũ fragore fugauit, obsidionẽq; dispersit. 13. Famem repulit. 14. Post mortem cadaueri vitam dedit. Sic ferè Isidorus lib. de vita, & obitu sanctorum patrum.

*4. Reg. 14. 2. paral. 26. 4428

17 In vno m. s. est Lycurgusq; legislator Apollonius. Existimo legendũ legislator Apollinis: vt ita dictum accipiamus, quod quascunque leges Lacedęmonijs ferebat, id Apollinis instinctu facere se dictitaret. Vide Plutarch. in eius vita, Valerium Maximũ atque alios.

*4. Reg. 14. 2. paral. 25. 4376

* Amazias regnat annos [18] XXIX. Carthaginem hoc tempore quidam asserunt conditam: alij verò superius.

18 Apud Clement. Alexand. 1. Strom. corruptè legi existimo: Amasias eius filius annis 39. pro 29. Nam ita Eusebius, Josephus, Nicephorus, & alij.

19 * Azarias annos LII. 20 Olympias primum Græcis instituitur. Agnus in Gręcia loquitur. Sardanapalus Rex sponte incendio crematur. Assyriorũq; regnũ in Medos trãsfertur. Tũc Hesiodus poeta claruit. Atque Phidon Argiuus mensuras & pondera reperit; Osee, Amos, Isaias, & 21 Iona, in Iudæa, hac ætate, prophetantibus.

19 In alio m. s. erat Ozias, quomodo & apud Nicephorum, & in chronico Græco, quod apud me est: rectè; sic enim etiã

appellatur lib. 2. paralip. cap. 26. & à Clemente Alex. 1. Strom. Ozias, inquit, sedecim annorũ erat, cum regnare cępisset, & 52. annis regnauit super Hierusalẽ, fuitque leprosus. Idem annotauit Procopius. Gazeus, in commentarijs, super Isaiam, ad titulum prophetiæ. Huius autem tempore regnum Assyriorum ad Medos translatum fuisse, tradunt Eusebius, Beda, Ado, Tudensis, alij.

20 *De tempore, quo prima Olympias fuerit cõstituta, à plerisque dubitatum est. Eusebius chronico, ex Africani sententia, scribit eam tempore Joathan regis Hebræorum, primam numerari cęptam. Idem lib. 10. præparat. eã ad Isaię tempora trahit. Clemẽs Alex. 1. Strom. in 34. anno Nicãdri, primam Olympiadem cum alijs ponit. Chronicon nostrũ Græcum, omnium clarissimè* ΝΑ ἔτει Ὀζίου τοῦ καὶ Ἀζαρίου βασιλέως Ἰούδα πρώτη Ὀλυμπιὰς ἐτέθη ὑπ' Ἰφίτου καθ' ἣν προεφήτευον Ἡσαΐας υἱὸς Ἀμῶς Ὠσηὲ ὁ τοῦ Βεηρεὶ; Ἰωὴλ τοῦ Βαθουὴλ, Ὠδὴδ, καὶ Μιχαίας ὁ Μορασθίτης. *Quinquagesimo primo, inquit, anno Oziæ Regis Juda, qui etiam Azarias appellatur, prima Olympias instituta est, sub Jphito: quo tempore prophetabat Esaias, filius Amos, Osee filius, Becri; Ioel, filius Bathuel; Oded, & Micheas Morasthites. Et mox:* ἡ πρώτη ὀλυμπιὰς ἤρχθη παρὰ τοῖς ἕλλησιν ἥ τις ἐστὶν τετραέτερις. *Prima Olympias apud Græcos incepit, quæ quatuor est annorum.*

21 *Hieronymus in prologo super Ionam, affirmat, Ionam prophetasse tem-*

Anni ab orbe C.

Anni ab orbe C.

poribus Jeroboam, filij Ioas. Augustinus lib. 18. de ciuitat. c. 27. regnante Osia, prophetasse auctor est. Idem & Clemens Alex. 1. Strom. sicut Isidorus.

* 4. Reg. 15. 2. paral. 27.

4444 *Ioathan regnat annos XVI. Remus Romulusq; nascũtur, prophetantibus in Iudæa, Osee, Ioel, Isaia, & Michæa.

4460 Achas regnat annos XVI. Cuius temporibus Romulus Romã * condidit. Et [22] Sennacherib, Assyriorum Rex, decẽ tribus [23] ex Samaria, in Medos transtulit: atq; in Iudæam Samaritas accolas misit.

*Olympiad. 7. Diony. halic.

[22] *Quod hic Sennacherib tribuitur. 4. Reg. c. 17. & 18. & Tobiæ. c. 1. de Salmanasar dicitur, quem Eusebius vtroque nomine censeri ait: quum tamen Tobiæ. 1. pater Salmanasar, filius Sennacherib dicatur. Iosephus lib. 10. antiquit. c. 1. patrem vocat Sennacherib Clemẽs 1. Strom. Salmanasar.*

[23] *Duæ voces: ex Samaria, à plerisque m.ss. deficiunt; non rectè, vt constat ex Adone, & Clemente, primo Strom. vbi ait Salmanasar, Regem Assyriorum transmigrare fecisse eos, qui habitabant in Samaria, ad Medos, & Babylonẽ.*

4489 Ezechias regnat annos XXIX. sub quo prophetabant Isaias, & Osee. Hoc tempore *Romulus primus milites ex populo sumpsit, centumq; à populo nobilissimos viros elegit; qui ob *ęta

* Liuius lib. 1. Euseb. Aurel. Dionys. halic.

* Liuius Victor. Dionys. halic. & alij.

tem

tem senatores, ob curam, ac solicitudinem Reipub. patres vocati sunt.

*Manasses regnat annos LV. per idem tempus Romanis præfuit Numa Pompilius; qui primus apud Romanos, Pontifices, & virgines Vestales instituit, falsorumq; Deorum numerositate ciuitatem impleuit.

[24] Duos menses. in annum, Romanis, ad decem menses, adiecit: Ianuarium Dijs superis. Februarium Dijs inferis dedicauit. Túc quoq; Sibylla Samia claruit.

[24] *Sic Eusebius in chronic. Duos menses anno addidit, Ianuarium, & Februarium: cum ante hunc tantum decẽ menses, apud Romanos, fuissent: adeo, vt vltimus December diceretur. Capitolium quoq; à fundamẽtis ædificauit, & congiarium dedit axes (lege asses) ligneos, et scorteos.*

[25] *Ammon regnat annos XII. Huius temporibus Tullus Hostilius, Romanorũ Rex, prior in Repu. cẽsum egit: quod adhuc per orbem terrarum incognitũ erat, primusq; purpura, & fascibus vsus est.

[25] *Reg. 4. c. 21. viginti duorum annorum erat, quum regnare cępisset, duobus quoque annis regnauit in Hierusalem, interfectus à seruis suis occubuit. Idem Clemens Alex. 1. Strom. & Iosephus lib. 10 c. 4. antiqui. qui eum vixisse quatuor & viginti annos, & in*

Anni ab orbe C.

4544 — * 4. Reg 21. duodecim annorũ erat cum regnare cæpisset & 55. ann. regnauit ĩ Hierusalem. Idẽ 2. paralip. 32.

4556 — * 4. Reg. 21.

Anni ab orbe C.

regno egisse duos ait. Nicephorus tamen vt Isidorus duodecim eius regni annos enumerat. Idẽ facit Eusebius 70. supputationẽ sequutus; cum ipse testetur, Hebręos tãtum duos annos regni illius agnoscere, verum hę discrepantes sentẽtię facilè conciliari poterunt, si decem annos, quibus Ammõ cum patre regnauit, duobus iungas, quibus solus.

*4.Reg.22. 4588 26 *Iosias regnat an-
nos XXXII. 27 Thales
Milesius, Philosophus
Physicus claruit, qui
defectibus solis acutis-
*4. Reg. 23. 2. paral. 36. 4599 sima perscrutatione
comprehensis, Astro-
logię numerum pri-
mus inuestigauit, pro
phetantibus in Iudæa,
Hieremia, Olda, & Sophonia.

26 Regum. 4. cap. 22. de Iosia Rege iusto, & æqui obseruãtissimo habes. De eodem. cap. 25. dicitur: Non fuit similis illi, neque post eum surrexit similis; triginta vno anno regnauit in Hierusalem. Idem Clemẽs Alex. 1. Strom. & Iosephus lib. 10. cap. 6. Eusebius annum vnum addit, vt Isidorus

27 Euseb. chron. agnosci ait Olympiade 36. Laërtius nasci eundem anno 1. Olympiadis 35. nescio quam bene vtrũq;. Plinium de his consule lib. 2. natur. historiæ. c. 12.

28 *Ioachim regnat annos XI. Huius tertio anno Nabuchodonosor Iudæam captam tributariã fecit. Tunc Daniel, Annanias, Azarias, & Misael, in Babylone claruerunt.

Anni ab orbe C.	

[28] *Ante hunc regnauit Ioachas tribus mẽſibus, vt, prętér ſacras litteras, auctor eſt Euſebius, Ioſephus, Nicephorus, Theodoretus, & chronicõ noſtrum Grecũ. Hũc Eliachim vocat Hieremias, teſte Anaſtaſio; poſt quẽ ſucceſſit Ioachim, qui alio nomine Eliachim dicitur, teſte Ioſepho, lib. 10. c. 7. antiquit.*

4610 * Sedechias regnat annos XI. Hũc Rex Babylonis, ſecundò veniens ad Hieruſalem, cum populo captiuũ duxit, templo incenſo, anno ædificationis ſuæ [29] CCCCLIV. Per idem tempus Sappho mulier in Græcia diuerſo poemate claruit. Solõ leges Athenienſibus dedit. * 4. Reg. 24. 2. paral. 26.

A Dauid vſque ad trãſmigrationẽ Babylonis anni CCCCLXXXV.

Finitur quarta ætas, per annos quater mille, ſexcẽtos, & decem.

[29] *Euſebius 442. annos hic ponit ex ſententia Clementis Alex. 1. Stro. Ioſephus verò, lib. 10. c. 10. Templum concrematum, poſt quadringentos ſeptuaginta annos, & menſes ſex, dieſq; decẽ. Niceph. in chronologia poſt annos 424. Anaſtaſius 434. Ita ſunt varię & diſcrepantes de temporibus ſententiæ.*

QVINTA ÆTAS Sęculi.

4680 * HEbręorũ captiuitas annorũ LXX. in quibus ignis ab altari Dei ſublatus, & abſcõditus in puteo, poſt ſeptuageſimum regreſſionis ſuę annũ, * 2. Machab. 2. c. 2.

ad-

Anni ab orbe C.

adſumitur inuetus viuus. Per idem captiuitatis tempus, Iudith hiſtoria conſcribitur. Pythagoras quoque Philoſophus, & Arithmeticæ artis inuētor; & Pherecides, hiſtoriarum primus ſcriptor, atq; Xenophanes, tragędiarum inuentor, inſignes habentur.

4714

QVINTA ÆTAS Sęculi.

[1] *ITa eſt apud Ieremiam. c. 25. Seruient omnes gētes iſtæ Regi Babylonis ſeptuaginta annis. & c. 29. cum cęperint impleri in Babylone ſeptuaginta anni, viſitabo vos. Paralipom. etiam 2. cap. 36. dicitur Cyrus demiſiſſe populum captiuum anno regni ſui primo, ad explendum ſermonem Domini, quem loquutus fuerat, per os Jeremiæ. Idem Eſdræ lib. 1. c. 1. & 2. Idē Daniel c. 9. Ioſephus lib. 11. c. 1. Nicephor. chronolog. Clemens Strom. 1. fuiſſe, ait hanc captiuitatē ſeptuaginta annorū, paucis exceptis, qui confugerūt in Ægyptum.*

Darius regnat annis [2] XXXIV. [3] Huius ſecundo anno Iudæorū eſt reſoluta captiuitas; à quo tēpore in Hieruſalem non Reges, ſed Principes * fuerūt, vſq; ad Ariſtobulum. Tunc Romani, pulſis Regibus, Conſules habere cęperunt.

* habuerunt.

[2] *Euſebius annis 36. Sic Herodotus, Nicephorus, & alij. Clemens Alexand. 1. Strom. quadraginta*

draginta sex numerat, qui ita colligit Regum Persarum tempora. Cyrus regnauit annis 30. Cambyses 19. Darius 46. Xerxes 26. Artaxerxes 41. Darius 8. Artaxerxes 42. Ochus vel Arses 3. ita, vt sint in vniuersum, anni 235. Alexander Macedo, extincto Dario Rege Persarum. Et inde ortũ habuit regnum Macedonum. Hæc Clemens; vnde apud eundem mẽdum in numeris esse existimo, quum ad annos ducentos triginta quinq; Persarum extendat imperium, quæ summa cum annis Regum non conuenit. Obserua hoc insuper loco alios præterea Reges ab Eusebio poni, sed reijci à Clemente, Isidoro, & alijs, quod menses dumtaxat aliquot regnarunt, vt Artabanus menses 7. Secũdus Xerxes menses 2. Sogdianus menses 8. vt etiam eandem ob causam à plerisque omittantur Imperatores Otho, Galba, Vitellius, vt notauit Plutarchus in vita Galbæ. De Regibus Persarum, vide Herodotum, & Tucydidem, & Methastenem. Hi non statuunt Imperiũ Gambysis ante Darium, aduersus quos est Plato lib. de legibus. Clemens, Iosephus, Orosius, & Nicephorus in chronolog. & consonum est sacris litteris, ex Esdra. 1. c. 2. & in annorum supputatione etiam discrepantes, & variæ reperiuntur sententiæ, vt cõstat ex Tertulliano aduersus Judæos.

3 Ita Eusebius, & Clemens Alexan. 1. Strom. Josephus lib. 11. cap. 2. & 3.

Anni ab orbe C.

Anni ab orbe C.
4734
4793

Xerxes regnat annis [4] xx. Æſchylus, Pindarus, Sophocles, & Euripides, Tragędiarum ſcriptores, celebrantur inſignes. Herodotus quoq; hiſtoriarũ ſcriptor, & Zeuxis agnoſcitur pictor.

[4] *Vide Ioſephum lib. 11. c. 5. Paulus Oroſius lib. 2. c. 9. annis 20.*

4774
4833 Artaxerxes, qui & Longimanus, regnat annos xl. Eo regnante Eſdras ſacerdos incenſam à gentibus legẽ renouauit, & Nehemias Hieroſolymorum muros reſtituit. Ariſtarchus etiam, & Ariſtophanes, atque Sophocles, Tragædiarum ſcriptores habiti * ſunt. Hippocrates quoque medicus, ac Socrates philoſophus, & Democritus claruerunt.

*in alio m.ſ. Gratianus quoq; Comicus primus, & Hipp. &c.

Darius, qui & Nothus, regnat annis [5] xix. Hæc ætas habuit Philoſophũ Platonem, & Gorgiam primum Rhetorem.

[5] *Ita Euſebius Tertull. aduerſus Iudæos, Nicephorus, Beda, & alij, Ado tãtum agnoſcit annos 18.*

Artaxerxes regnat annis [6] xl. Huius tẽpore Eſther hiſtoria docetur eſſe expleta. Plato quoque, & Xenophon, Socratici inſignes habentur.

[6] *Euſebius Nicephorus Tertull. aduerſus Iudæos Beda alij. Hic ab Hebręis Aſuërus dicitur à 70. interpretibus Artaxerxes cognomẽto Mne-*

mon,

mon, non Memnon, vt in Eusebio & alijs.

Artaxerxes, qui & Ochus, regnat annis [7] xxvi. Demosthenes orator primus agnoscitur, & Aristoteles Dialecticus prim⁹ prędicat. Plato moritur.

[7] *Eusebius, Beda, & chronicon Græc. Niceph. 22. habet. Tertullianus aduersus Judæos 24. Clemens Alexan. 3. qui hunc eundem cum Arse facit.*

Arses, Ochi filius, regnat annis [8] IIII. Xenocrates Philosophus illustris habetur.

[8] *Eusebius, Nicephor. Beda, Ado autem 3. dumtaxat ponit. Aliter Tertullian. aduersus Iudęos.*

[9] Darius regnat annis VI. Alexāder *Illyricos, & Thraces superans. dehinc Hierosolymā capit. Atq; templum ingressus; Deo hostias immolat. Huc vsque Persarum regnū stetit. Dehinc Reges Græcorum incipiunt.

[9] *Iosephus lib. 11. c. 7. & 8. Diodorus Siculus lib. 17. Hic fuit Arsacis filius, Ochi nepos; cuius meminit Quintus Curtius Plutarchus, Arianus; breuitèr omnes, qui res Alexandri Magni memorię tradiderūt. Tertulliano, & Curtio hic Melas cognomento dicitur; Codmanus primum appellatus Justin. lib. 10.*

Alexander Macedo regnat annis [10] v. Hu-

Anni ab orbe C.

4869

4859

4863

4874

*Illyrios.

Anni ab orbe c.

ius enim quinq; anni postremi in ordine temporum numerantur, quibus monarchiam Asię, destructo Persarum regno, obtinuit. Nam septem eius priores in Persarum Regibus supputantur. Dehinc Alexandriæ Reges incipiunt.

10 *Sic Iosephus & ipse in etymologia lib. 5. Tertullianus annos 10. Nicephorus in chronico, sublato Dario, regnasse ait annos 6. rerumq; potitum, ante Darij mortem annis 12. mortuum in Babylone ętatis anno trigesimo quinto, vel vt alij trigesimo sexto, octodecim igitur annis ex Anastasij sententia Regnum obtinuit. Atque ita Clemens Alexand. 1. Strom. qui ita Macedonū reges enumerat Alexander annis regnauit 18. Ptolemæus Lagi F. 40. Ptolemæus Philadelphus 27. Euergetes 25. Philopater 17. Epiphanes 24. Philomater 35. Fuscon 29. Lathurus 36. Dionysius 29. Cleopatra 22. Postquam fuit regnum Cappadocum octodecim dierum. Fiunt ergo simul coniuncta Macedonum tēpora anni trecenti duodecim, dies octodecim. Hęc Clemens. Tertullianus lib. aduersus Iudæos aliter.*

4914 Ptolemæus, Lagi filius, regnat annis XL. 11 * Hic Iudæam capiens, plurimos Hebręorum in Ægyptū transtulit. Hoc tempore Zeno Stoicus, & Menāder Comicus, & 12 Theophrastus Philosophus claruerunt.

*Euse. chron. Niceph. Epiphan. Clem. 1. strom.

Anni ab orbe C.

runt. Per idem tēpus Machabæorum liber inchoatur primus.

[11] *Fusè de hac re habes apud Iosephum lib. 15. c. 19. & Zonarā tom. 1.*
[12] *Apud Euseb. in chronic. ita habes Theophrastus Philosophus agnoscitur, qui à diuinitate loquendi, vt ait Cicero, nomen accepit. Theodorus Atheneus agnoscitur. Vbi nota corruptè legi Athenæus pro Atheus: ἄθεος enim dictus fuit vt constat ex Laërtio in Aristippo.*

4952 Ptolemæus Philadelphus regnat annis XXXVIII. Hic* Iudæos, qui in Ægypto erant, absoluit, & vasa sancta Eleazaro Pontifici restitués, Septuaginta interpretes petijt, ac diuinas scripturas in Grçcū eloquiū [13] transtulit. Per idem tempus Aratus Astrologus agnoscitur, atque argētei nūmi Romæ primum [14] * cuduntur.

*constituuntur.

* Omnia ex Euse. chron. Vide etiam Ioseph. libr. 12. Antiq. Iudaic c. 2.

[13] *De hac re an. 70. interpretes fuerint spiritu Dei afflati nec ne est quæstio inter Augustinum & Hieronymum. Vide Augusti. lib. 18. c. 42. & 43. ciuitat. & Hierony. in proęmio Paralip. & in epist. ad August. Consule etiam Iustin. in apologetico Tertulli. aduersus gētes. Ioseph. lib. 12. c. 2. Philionem denique Iudæum in vita Moysis.*
[14] *Eusebius chron. Argenteus nūmus primum in vrbe figuratus vel lego signatus.*

4978 Ptolemęus Euergetes regnat annis * XXVI.

* Sic Euseb. Nicephorus vero. XXV. vt

Sub

Tertullia. & Clemens. Epiph.24.

Anni ab orbe c

Sub quo Iesus, filius Sirach, sapientiæ librum composuit.

4995 Ptolemæus Philopator regnat annis* 17. Ab isto Iudæi prælio victi, LX. millia armatorum corruerũt. Per idẽ tẽpus Siciliã Marcellus Cõsul obtinuit.

* Sic Clem. Eiseb. Nicephor. Tertull. Ado. Epiphan. autem xxi.

5019 Ptolemæus Epiphanes regnat annis* 24. Huius tempore gesta sunt, quæ secundi libri Machabæorũ historia continet. Hac ætate Romani victos Græcos liberos esse iusserunt, dicẽtes, impium* est, seruos esse, apud quos Philosophia primum * orta est, magistra morum, inuentrix liberalium disciplinarũ. Peridem

*Ita Clemẽs Tertull. Euseb. & alij. Niceph. 27. Epiphan. 22.

* esse.

* inuenta.

5054 tempus [15] Ennius, primus poëta latinus, insignis, Romæ * celebratur.

*Sic Euse. Niceph. Ado. & alij.
* est celebratus.

[15] *Locum de Ennio, qui apud Eusebiũ corruptus est, obitèr emendare libet. Sic enim nunc legitur: Ennius poëta septüagenario maior, articulari morbo perijt, sepultusq; est in Scipionis monumento, via Appia, intra primum ab vrbe miliarium. Quidam ossa eius Rhodiã ex Ianiculo trãslata affirmant, vbi pro, Rhodiam, substituo Rudias; fide M. scripti codicis adiutus; reiq; veritate id ita cogente; fuit enim Ennij patria Rudiæ, vetus Apuliæ oppidum, teste Mela lib. 2. Post Bariũ, inquit, Egnatia, & Ennio ciue nobiles Rudiæ; quò eius ossa translata verisimile est.*

Ptolemæus Philometor regnat annis * 35. [16] Hunc Antiochus prælio superauit, &

Iudæos varia calamitate oppreſſit. Per idẽ tempus Scipio Africam vicit. Terentius Comicus claruit.

[16] *Leguntur hæc Machabæorum 2. vbi Antiochus radix peccati appellatur.*

Ptolemęus Euergetes regnat annis [17] xxix. Hoc tempore *Conſule Bruto, Hiſpania à Romanis obtenta.

[17] *Ita Euſebius, Niceph. Epiphanius, & alij Tertullia. 27. Hic Clementi Fuſcon eſt. Malè in lib. etymologiarũ D. Iſidori Pariſijs anno 1580 impreſſo, Euergetes, annis 24. dumtaxat regnaſſe ſcribitur.*

Ptolemæus Soter regnat annis * XVII. Varro, Ciceroq; naſcuntur. Thraces Romanis ſubijciuntur.

Anni ab orbe C.

5110 Ptolemæus Alexãder regnat annis * x. Syria, per Gabiniũ ducem, in Romanorum dominium tranſijt. Poëta quoque * Lucretius naſcitur, qui poſtea ſe furore amatorio interfecit.

5083 Ptolemęus Cleopatrę

5118 filius regnat annis 8. Per idem tẽpus [18] Plotius Gallus Romæ latinam Rhetoricã docuit primus. Tũc quoque Salluſtius Hiſtoriographus naſcitur.

[18] *De hoc Euſebius in chronic. Plotius inquit Gallus primus Romæ latinam Rhetoricam docuit, de quo Cicero ſic refert: memoria teneo primum latinè docere cępiſſe Plotium quendam In*

5100

*Epipha. 12.

*Euſe. chron.

* Procõſule.

* Sic Euſeb. Niceph. vero ann. 16. menſ. 6. Epipha. ann. 15.

Anni ab orbe C.

m.ſſ. eſt amplius memoria teneo pueris nobis primum, &c.

5148 Ptolemæus Dionyſius regnat annis * x x x. Pompeius, Hieroſolyma capta, Iudæos Romanis*tributarios *fecit. Per idem tempus Cato Philoſophus *claruit; Virgilius naſcitur Mantuæ; Horatius Venuſij. Tunc etiam [19] Apollodorus præceptor Auguſti, clarus habetur, & Cicero laude oratoria celebratur.

*Epipha.31.

* Xiphil. in Pompeio.
* effecit.

* agnoſcitur. eſt vero hic M. Portius, Cato, Stoicus philoſophus.

[19] *Apollodorus Pergamenus Græcus orator præceptor Claudij & Auguſti, vt conſtat ex Suetonij Octauio.*

5150 Cleopatra regnat annis [20] 11. Hæc * Ptolemæi Regis Ægyptiorum fuit filia, & fratris Ptolemæi ſoror, & coniux effecta: Quem dum fraudare regno voluiſſet, tẽpore belli ciuilis, in Alexandria occurrit Cæſari, vrbem obſidenti, & [21] per ſpeciẽ, atq; ſtuprũ, regnum ſibi, & necem Ptolemæo, apud Iulium impetrauit. Atque Alexandriæ regnum, tertio anno regni Cleopatræ, per Iulium Cæſarem, in ditionem Romanorum trãſit.

* Auletis. auctore Strabone lib. 17.

[20] *Euſebius annos 22. habet, & Plutarchus in Antonio, & Nicephorus, & alij. Epiphanius amplius ponit 32. Iſidorus duos tantum ponit. Nam Julius Cæſar, tertio Cleopatræ regni anno, ſolus poſt occiſum à ſpadonibus Alexandrini*

Regis Pompeium, obtinuit quidquid Romano parebat Imperio. Indeq; Alexandrinum regnum in Romanorum ditionem transijt; vt idem infra affirmat, idem est apud Tudensem, in C. M. s. & ideo hunc annorum numerum placuit retinere, quem etiam etymologiarum. m. s. codd. habent. Idq; exigit locus in Tiberio vbi dicitur Christus passus annis peractis à principio mundi 5229. à qua supputatione Eusebius ipse tantũ duos annos discrepat.

21 De Cleopatra sic ferè Xiphilinus, ex Dione, in Iulio Cæsare: Cleopatra, inquit, forma pulcherrima fuit, tum vero flore ętatis, & facundia omnibus pręstans; eratq; apud omnes, quibus cum versabatur, gratiosa. Et paulo post de Cæsare loquens; Ipse Ægyptum in suam potestatem ditionemq; redegit, tradiditq; Cleopatræ, cuius causa bellum gesserat.

Anni ab orbe C.

5155 Caius Iulius Cęsar regnat annis [22] v. Hic anteà Consul creatus, Gallias obtinuit: de Britannia triumphauit: postremùm ciuili bello aduersus Pompeium adhibito, monarchiam totius Imperij obtinuit. Ex cuius nomine sequentes Imperatores Cęsares * vocati sunt.

* appellati.

A transmigratione Babylonis vsq; ad natiuitatem Domini nostri Iesu Christi, anni DLXXXVII.

Finitur quinta ætas per annos quinquies mille centum, quinquaginta quinque.

* sexaginta nouem. Est autem locus Danielis.c.9.

Anni ab orbe C.

22 Eusebius annos quinque ponit, & menses 7. Nicephorus annos 4. menses 7. sic etiam chronicon Græcum. m. s. & Beda, nisi quod pro mensibus 7. tantum 6. habet. Clemens 1. Strom. annis 3. dumtaxat mensibus 4. diebus 5. imperasse scribit.

SEXTA ÆTAS Sęculi.

* Octauian᾽.

5211 * OCTAVIVS [1] Augustus regnat annis [2] LVI. Iste in Imperio, post Siculum bellum, triūphos tres egit, Dalmaticū, Asiaticum, postremò Alexandrinum aduersus Antonium, inde Hispanum: Deinde terra mariq; pace toto orbe parta Iani portas * clausit. Sub cuius Imperio * septuaginta hebdomadæ, [3] in Daniele scriptæ, cōplentur, & cessante regno, & sacerdotio Iudæorum, Dominus Iesus Christus in Bethleëm Iudæ, ex virgine nascitur, anno regni eius XLII.

* in alio m.s. additur, & obseruauit, verum glossema.

SEXTA ÆTAS Sęculi.

1 Augusti nomen inde sumptū ait Suetonius in Augusto, quod loca religiosa, & in quibus auguratò quid consecratur, augusta dicantur, ab auctu, vel ab auiū gestu, gustuve. Dio etiam in Monarchia, Augustum dictum ait, quasi qui hominum naturam excederet, propterea quod ea, quæ sacrosancta, & in maximo honore sunt,

augusta

augusta esse dicuntur: quamobrem, inquit, eum Græci σεβαστὸν nominabant, scilicet cultu, & honore dignissimum. Cuius nominis appellatio, quemadmodum Imperatoris, ad cæteros, qui eum subsequuti sunt, pertinuit, propter summum, & amplissimum eorum Imperium.

[2] *Sic Eusebius, Victor, & alij Nicephorus, & Cassiodorus menses sex adijciũt Clemẽs 1. Stro. ann. 46. menses 4. die 1. Dion mortuus est, inquit 14. Calend. Septembris, quo die primum Consul factus fuerat, vixitque annos septuaginta quinque, menses decem, dies 26. Erat enim nono calendas Octobris natus. Regnauit, postquam victoria potitus est apud Actiũ, quatuor & quadraginta annos, diebus tredecim exceptis. verũ Eusebius, & Isidorus eius Imperium numerãt à morte Iulij Cæsaris.*

[3] *Locus est insignis Danielis 9. quem Tertullianus aduersus Judæos multo alitèr interpretatur, quam cæteri chronographi sic enim inquit: A primo anno Darij debemus computare, quãdo hanc visionem vidit Daniel. Videamus igitur anni quomodo impleantur, vsque ad aduentum Christi. Darius enim regnauit annis 19. Artaxerxes regnauit annis 40. Deinde Rex Ochus, qui & Cyrus, regnauit an. 24. Argus anno vno. Alius Darius, qui & Melas nominatus est, annis 22. Alexander Macedo annis 10. Deinde, post Alexandrum, qui & Medis & Persis regnarat, quos reuicerat,*

Anni ab orbe C.

Anni ab orbe C.

& in Alexandria regnum suum firmauerat, quando & nomine suo eam appellauit. Postea regnauit illic in Alexandria Soter annis 35. cui succedit Philadelphus, & regnauit annis 38. Huic succedit Euergetes annis 25. Deinde Philopator annis 17. Post hunc Epiphanes, annis 24. Item alius Euergetes, ann. 27. Soter ann. 34. Ptolemaeus an. 37. Cleopatra annis 20. mēsibus 5. Item adhuc Cleopatra cōregnauit sub Augusto annis 13. Post Cleopatrā Augustus alijs annis 48. Nam omnes anni Imperij Augusti, fuerunt anni 56. Videamus autem quoniam quadragesimo & primo anno Imperij Augusti, quo post mortē Cleopatrae imperauit, nascitur Christus. Et superuixit idē Augustus, ex quo nascitur Christus, annis 15. Et erunt reliqua tēpora annorum in diem natiuitatis Christi anni 41. Efficiuntur autem anni 437. mēses 5. Vnde adimplentur 62. hebdomadae, & dimidia, quae efficiūt annos 437. menses 6. in diem natiuitatis Christi. Et manifestata est iustitia aeterna, & vnctus est sanctus sanctorum, id est, Christus, & signata est visio & prophetes, & dimissa sunt peccata, quae per fidem nominis Christi, omnibus in eum credentibus, tribuuntur. Et infra.

Itaque ostendentes & numerum annorum, & tempus 60. duarum & dimidiae hebdomadarum adimpletarum, tunc venisse Christum, id est, natum, videamus quid aliae

7. & dimidiæ hebdomades, quæ sunt subdiuisæ, in abscisione priorũ hebdomadarum, in quo actu sint adimpletę. Post enim Augustum, qui superuixit post natiuitatẽ Christi, anni 15. efficiuntur, cui succedit Tiberius Cæsar, & imperium habuit annis 22. mensibus septem, diebus viginti: huius quinto decimo anno imperij passus est Christus, annos habẽs quasi 30. quũ pateretur. Item Caius Cæsar, qui & Caligula, annis 3. mensib. 8. duobus 13. Tiberius Claudius annis 13. mensibus 7. diebus 20. Nero Cæsar annis 11. mensib. 9. diebus 13. Galba mẽsibus 7. diebus 6. Otho mensib. 3. diebus 5. Vitellius mensibus 8. dieb. 10. Vespasianus anno primo imperij sui debellauit Judæos, & fiunt anni 42. mẽses 6. Nam imperauit annis 11. atque ita in diem expugnationis suæ Iudæi impleuerunt hebdomadas 70. prædictas in Daniele. Igitur expletis his quoq; temporibus, & debellatis Judæis, postea cessauerunt illic libamina, & sacrificia, quæ exinde illic celebrari non potuerunt. Nam & vnctio illic exterminata est, post passionem Christi. Erat enim prædictum exterminari illic vnctionem, sicut est in Psalmis prophetatum. Exterminauerunt manus meas, & pedes. Quæ passio huius exterminij intra tempora 70. hebdomadarum perfecta est sub Tiberio Cæsare, Coss. Rubellio Gemino, & Rufio Gemino, mense Martio, temporibus Paschæ, die 8. Calendarum Aprilium, die

Anni ab orbe C.

Anni ab orbe C.

prima azymorum, quo agnum vt occiderent ad vesperam, à Moyse fuerat præceptum. Itaq; omnis synagoga filiorũ Israel eum interfecit, dicẽtes ad Pilatum, quum vellet eũ dimittere: Sanguis huius super nos, & super filios nostros, & si hunc dimiseris, non es amicus Cæsaris: vt adimpleri possent omnia quæ de eo fuerant scripta.

Hæc Tertullianus, verum Clemens Alex. 1. Strom. existimat, natum Dominum nostrum 28. anno Augusti, cum primum iuberet cẽsum, descriptionemq; fieri, hebdomadasq; Danielis, ita
5234
ferè connumerat, vt Tertullianus, passumq; Christum, quinto decimo anno Imperij Tiberij dum ageret annum 30. quamuis in annorum computatione discrimen est, inter eos, Eusebius vero ab vtroq; dissentit, & 10. anno imperij Augusti existimat Danielis Vaticinium in Hircano vltimo Iudæorum Sacerdote completum, & hebdomadas facere annos 483. Ita in annorum ratione nihil est constãs, neq; certum. De hac re vide etiam Augustinum lib. de ciuitat. Dei 18. c. 34. & Cedrenũ in compend. & inter nostros neotericos Finum, atque Galatinum, & Burgensem Hispanũ in doctissimo Scrutinio scripturarum.

Tiberius,[4] filius Augusti, regnat annis [5] XXIII. Iste, dum per cupiditatem [6] Reges ad se venientes non remitteret, multæ gẽtes à Romano imperio recesserũt.[7] Hu-

Anni ab orbe C.

ius decimo octauo regni anno Dominus * crucifixus est, annis peractis, à principio mũdi, quinquies mille ducẽtis, viginti nouẽ.

* Eutropius. & Eusebius chron.

[4] *Adoptione intellige. Erat enim filius Liuiæ vxoris ipsius, & Caij Drusi Neronis.*

[5] *Sic Eusebius vel 21. (inquit) vt aiunt nonnulli. Nicephorus, Orosius, Victor, Cedrinus, Tertullian. aduersus Iudæos ei tãtum annos 22. tribuit mẽses 7. dies 20. Dion Nicęus annos 22. mẽses 7. dies 5. Sic Zonaras nisi quod dies 7. habet.*

[6] *De hoc ita Eusebius in chron: Tiberius multos Reges ad se, per blãditias euocatos, nũquam remisit; in quibus Archelaum cappadocem, cuius in prouinciam versam Mazacam nobilissimam ciuitatem Cæsareã appellari iussit: Lege vero ex m.ss. Cuius regno in prouinciã verso, &c. Hac de re scribunt Tacitus, & Diõ in Tiberio.*

[7] *De die & anno mortis Christi, variæ sanctorum sunt sententiæ, vt apud Tertullia. aduersus Iudæos, Clementem, & Eusebium, cæterosq; antiquos patres, quæ omnia Onufrius, Panuinus, Augustinianus in vnũ collegit eleganti edito Scholio, lib. 2. commentorum in Fastos.*

5238 Caius [8] Caligula regnat annis [9] IV.* Hic auaritia, crudelitate, & luxuria sæuus fuit, atq; in Deos se transferẽs, in templo Hierosolymorum * statuam Iouis Olympij, sub nomine suo poni iussit.

* Lege Dionem in Tiberio.

* Ioseph. antiq. lib. 18 c. 15. & belli Iudaic. lib. 2. c. 7.

Anni ab orbe C.

*Euse.chron.

iussit. Per idem tempus [10] * Matthæus Apostolus euãgeliũ primus in Iudęa scripsit.

[8] *Dion in Tiberio Caligulæ cognomen propterea huic datum scribit, quod quum fuisset magna ex parte in exercitu educatus, caligis militaribus pro vrbanis vteretur. Augustum etiam Cæsarem Caligam, à militibus, per illusionem, ab vsu caligarum, vocatum fuiße testatur Dion in Augusto.*

5252 [9] *Eusebius, Clemẽs, Nicephorus, & Cassiodorus ann. 3. menses 10. Josephus lib. 2. belli Judaici c. 10. ponit ann. 3. menses 6. Alitèr lib. 19. antiquit. c. 2. Extinctus est (inquit) Caius quarto imperij sui anno, minus mẽsib. quatuor Tertull. aduersus Iudęos an. 3. mẽs. 8. dies 13. ponit.*

[10] *Græcè ne, an Hebraicè scripserit Matthæus quęri solet. Hieronymus in catalogo. Hebraicum, inquit, euangelium eius habetur vsque hodie in bibliotheca Cæsariensi. Idem lib. 3. contra Pelagian. Similiter Eusebius lib. 3. histori. eccle. c. 18. & lib. 4. c. vltimo. Nazianzen. etiam Irineus & Nicephorus. c. 45. lib. 2. testantur eum patrio sermone euãgelium suum scripsisse.*

Claudius regnat annis [11] XIV. Eo regnãte Petrus Apostolus, cõtra Simonem Magũ, Romã pergit. [12] Marcus quoque Euangelista Alexandriæ Christũ prædicans, Euangelium scripsit.

[11] *Nicephorus agnoscit annos dũtaxat 13. mensem 1.*

sem 1. Epiphanius annos totidem menses 2. Iosephus lib. 20. c. 10. antiq. imperasse scribit annis 13. mensibus 8. diebus 20. Sicut Dion & Zonaràs. Suetonius simpliciter ait, eũ decimoquarto imperij anno excessisse. Eusebius & Cassiodorus numerant annos 13. menses 9. dies 28. Tertullianus annos 13. menses 7. dies 20. Clemens 1. Strom. annos.

[12] *Eusebius lib. 2. histor. Eccl. histor. c. 5. & 16. Nicepho. lib. 2. cap. 15. & 16.*

Nero regnat annis [13] XIV. Hic iniuriæ, crudelitati, & luxuriæ deditus, * retibus aureis piscabatur:[14] matrem & * sororẽ prostituit, & interfecit. Senatum multum extinxit: multas Reipubl. prouincias, & vrbes amisit: vrbem quoq; Romam incendit, vt Troiani excidij imaginem spectaret. Huius temporibus Simõ Magus, cum altercationem proposuisset, cum Petro, & Paulo, Apostolis, dicens se quandam virtutẽ esse Dei magnam, medio die, dum ad patrem volare promittit in cęlum, à Dęmonibus, à quibus in aëre ferebatur, adiurante eos Petro, per Deũ; paulo vero orante, dimissus crepuit.[15] Ob cuius necem à Nerone Petrus crucifigitur, Paulus gladio cęditur. Hac tẽpestate Persius Poëta moritur. Lucanus quoque, ac [16] Seneca pręcepto Neronis interficiuntur.

Anni ab orbe C.

5266

* Sueton. Euseb. chron.

* F. sororem patris, ex Euseb. chron. Hęc erat Domitia: ex Dione.

Anni ab orbe C.

13 Sic Eutropius, Sueto. chronicon Grecum, Ado, alij, Eusebius ann. 14. mens. 7. diebus 28. Epiphan. ann. 13. mens. 7. diebus 27. Nicepho. an. 13. mens. 1. Dion Niceus vixiße ait ann. 30. regnasse 13. mens. 8. biduo minus. Paulus Orosius lib. 7. principatum inquit adeptus est, mansitq; in eo annis non plenis 14. Tertullianus contra omnium sententiam vndecim tantum annos mens. 9. dies 13. ponit. Cassiodorus annos 13. mens. 7. dies 27.

14 Dion in eius vita existimat eum non habuisse consuetudinem cum matre Agrippina, sed cum alia huic simili, ad quam alludens, dicebat, se cum matre consuetudinē habere. De matris morte Dion copiosè, & Sueto.

15 Ita Nicephorus lib. 2. c. 36. Chrisostomus lib. 1. aduersus vituperatores vitæ monasticæ. Res gestas Petri cum Simone Mago conscripsit Linus Tuscus.

16 Mores & mortē Senecæ ita describit Dion in Nerone nescio an verè & vtraq; maximè aliena fuisse à viro philosopho: quum enim Tirannidem, inquit, improbaret, Tyrāni præceptor erat, quumq; insultaret ijs, qui cum principibus versarentur, ipse à palatio non decedebat. Assentatores detestabatur, quū ipse Reginas coleret, & libertos: Diuites reprehendebat, is, cuius facultates erant aureorum tricies centena milia: quiq; luxum aliorum damnabat, quingentos tripodas habuit de ligno cedrino, pedibus eburneis, similes et pares inter se, in qui-

bus cęnabat. Mortuus denique est, cōtra quam philosophum dicebat, animo abiecto, atque imbecillo.

[17] Vespasianus regnat annis [18] x. Iste in disciplina militari strenuus multas prouincias, quas Nero amiserat, bellando Reipub. restituit. Immemor offensarum fuit; conuicia in se dicta leuitèr tulit. Huius secūdo anno Titus Hierosolymā cepit, atq; subuertit: vbi [19] vndecies cētena millia Iudæorum fame & gladio perierunt. Sed & præter hos quoq; centū millia publicè vęnundata.

[17] *Ante Vespasianū imperauerūt, Galba, Otho, & Vitellius annū vnum menses 9. teste Eusebio: qui propterea forte etiā ab Isidoro omittuntur, & ab Orosio, quod Plutarchus in Galba hos nō tam Romani Imperij, quàm comediæ cuiuspiā fuisse Imperatores scribat. Ex Dione, Galba imperauit mēses 9. dies 13. Otho dies 90. Vitellius annum vnum dieb. decem exceptis: ex Clemente vero Galba menses 7. dies 6. Otho menses 5. diem vnum, Vitellius menses 7. diem vnum.*

[18] *Eusebius, Nicephor. chronicon Græcum, & Cassiodorus annis 9. mēs. 11. dieb. 22. Epiphanius annis 9. mens. 7. diebus 12. Dion annis 10. diebus sex minus, sic & Zonaras Orosius nono principatus anno profluuio mortuū scribit. Tertullianus ait annis 11.*

Anni ab orbe C.

5276

Anni ab orbe C.

regnaſſe. Cedrenus annis 10. diebus 8.

19 *Sic Euſebius: Titus Iudæa capta, & Hieroſolymis ſubuerſis, ſexcenta millia virorũ interfecit. Ioſephus vero ſcribit vndecies centena millia fame, & gladio periiſſe, & alia centum millia captiuorum publicè venundata, hęc Euſebius.*

in imperio tantæ bonitatis fuit, [21] vt nullum omnino puniret, ſed conuictos aduerſus ſe coniurationis dimitteret, atque in eadem familiaritate, qua antea habuerat, retineret. Huius etiã inter omnia fuit illud celebre dictũ, [22] perdidiſſe diem, quo nihil boni fecerat.

5278 Titus regnat annis [20] II. Iſte in vtraque lingua tanto facundiſſimus extitit, vt cauſas latinè ageret, poëmata, & tragędias gręcè componeret: tanto autem bellicoſiſſimus fuit, vt in * oppugnatione Hieroſolymorum, ſub patre militãs, * duodecim * propugnatores, duodecim ſagittarum confoderet ictibus. Porro

* expugnatione.

* Sueton ſeptem.

* pugnatores, in alio m. ſ. Verum illa lectio, ex Sueton. confirmatur.

20 *Suetonio & Dioni regnauit annis 2. mẽſibus totidem diebus 20. Euſebio annis 2. menſ. 8. Eutrop. ann. 2. menſ. 8. diebus 20. Nicephoro, Caſſiodoro, Bedę & aliis annis 2. menſ. 2. Epiphanio ann. 2. menſ. 2. dieb. 2. cum Iſidoro Oroſius facit lib. 7. Zonaras ponit annos duos ſex dieb. minus. Cedrenus ann. 3.*

21 *Dion in huius vita: Titus, inquit, non modo*

Sena-

Anni ab orbe C.

Senatorem, quam diu principatum tenuit, nullum interfici iussit, sed nec alius quisquam sub eius imperio morte affectus est. De crimine impietatis nunquam cognouit, neque permisit alijs, vt cognoscerent: Nemo enim, inquit, iniuria me afficere, aut insequi contumelia potest, propterea quod nihil ago, quod reprehendi mereatur. Ea vero quæ falso de me dicuntur, prorsus negligo.
[22] *Suetonius memorabilem, inquit, meritoque laudatam vocem dedit: Amici diem perdidi.*

5294 Domitian⁹ frater Titi regnat annis [23] XVI. Hic post Neronē secundus, superbia execrabilis, [24] Deum se appellari iussit, [25] Christianos persequi paganis instituit. Sub quo Apostolus Ioannes in Pathmos insulam relegatus, apocalypsim scripsit. Iste multos Senatorum in exilium misit, ac peremit; *cūctos quoque, qui de genere Dauid erant, interfici iussit; vt nullus Iudæorū, ex regali superesset origine.

*Euse. chron: Orosius lib. 7.

[23] *Eusebius annis 15. mensib. 5. sic Epiphanius Cassiodorus, & Niceph. Suetonius simpliciter decimo quinto imperij anno mortuum aßerit, sicut Orosius. Dion Nicæus regnauit, inquit, annis 15. diebus 5. Zonaras annis 15. mensib. 11.*
[24] *Eusebius: Primus Domitianus Dominum se, & Deum appellari iussit. Idem Dion. Suetonius pari, inquit, arrogantia, cum procuratorū suorum nomine forma-*

Anni ab orbe C.

lem dictaret epistolam, sic cœpit: Dominus, & Deus noster sic iubet: vnde institutum post hac, vt ne scripto quidem, ac sermone cuiusquam, appellaretur aliter.

[25] *Hæc fuit secunda ecclesiæ persequutio; prima enim fuit sub Nerone. de qua Eusebius lib. 3. historiæ eccles. cap. 13. & Aug. lib. 18. c. 52. de ciuit. Dei, & Paulus Orosius lib 7. & Alex. Monachus libello* εἰς εὕρεσιν τοῦ σωτηρίου σταυροῦ, *qui in bibliotheca mea est nondum editus.*

5295 Nerua regnat anno [26] 1. Vir imperio moderatus, æqualem se & [27] communem omnibus præbuit. Huius *tẽpore Ioãnes Apostolus ab exilio Ephesum *redijt, atque efflagitatus ab Asiæ Episcopis, euangelium nouissimus edidit.

* tẽporibus.

* redit.

[26] *Eusebius anno vno mensibus 4. Sic Nicephorus, Cassiodorus, Epiphanius, Clemens, & Zonaras. Diõ Eutropius Beda, Ado, & alij 9. dies adijciunt.*

[27] *Mores huius eleganter Xiphilinus ex Dione depingit: statuas, inquit, aureas, aut argenteas sibi fieri vetuit, bonaq; quæcunque adhuc inuenta sunt in palatio, restituit ijs, quibus ea Domitianus, per iniuriam ademerat. Ciuibus Romanis, qui in summa forent egestate, agrum dedit, ad aureorum sexcenta millia; eius agri emptione, diuisioneq; quibusdam viris Senatorij ordinis imperata. Quũq; egeret pecunia, magnum numerum vestium, mul-*

taq;

taq; vasa argentea, atq; aurea; & reliquam supellectilem, non modo de priuatis suis, sed etiã de principalibus rebus, multa etiam prædia, multasque domos, atque in summa omnia, præter ea, quę necessaria erãt, vendidit. Neque verò in pretijs harum rerum sordidus, sed in hoc ipso benignus erga multos & liberalis fuit. Hæc Dion qui & alia adiungit quæ summam huius viri moderationem arguunt.

Traianus regnat annis [28] XIX. Iste mirabili virtute Romanũ imperium, vsque in orientem, lõgè lateq; * produxit.[29] Babyloniam, & Arabiam cepit; & vsque ad Indiæ fines, post Alexandrũ, accessit,[30] liberalis cũ ctis atque tranquillus. Cuius inter alia dicta illud fertur, egregiũ, vt dum * interrogaretur, quod nimium circa omnes communis esset, respondit, talẽ se Imperatorem esse priuatis, qualem sibi Imperatorem priuatus optasset. Simon Cleophas, Hierosolymorũ Episcopus, huius tempore crucifigitur, & requiescit Ioannes Apostolus.

Anni ab orbe C. 5314

* F. argueretur.

* reduxit.

[28] Sic Epiphanius, chronicon Græcum, Orosius, cum alijs. Eusebius ann. 19. mens. 6. vt Nicephorus, & Zonaras, Clemens, Strom. ann. 19. mens. 7. diebus 15. A Dione, Eutropio, Beda, Cedreno, & Adone ponuntur anni 19. mens. 6. dies 15. vt & à Cassiodoro.

[29] In alio m.s. erat Asiam,

Anni ab orbe C.

Babyloniam, & Arabiam cepit. Eusebius ita: Traianus, victo Rege Decebalo, Daciam fecit prouinciã. Heberos Sauromatas Asraënos (lege Adiabenos) Arabes Bosphoranos, Colchos in fidẽ accepit, Seleuciam & Ctesiphontem & Babylonem occupauit. Quod autẽ pro Asraënos Adiabenos legam facit Dion apud Xiphilinum, qui ait hunc Adiabenem omnẽ, quæ pars Assyriæ ad Ninum pertinuit, in potestatem suam redegisse. Fuit autem Traianus, vt est apud Xiphilinum, à Nerua Cæsar & Imperator factus; quum tamen ipsi propinqui non deessent. Neque enim ille cõiunctionem sanguinis antepofuit publicæ vtilitati: Neq; rursus eum deterruit quod Traianus homo Hispanus, nec Italus erat, nec Italicus, quodque ante eum nemo alterius nationis Imperium Romanorum obtinuisset, de Traiano præter alios ex antiquis scripsere: Dion, Sextus Aurelius, Eutropius, Sextus Rufus, Ammianus Marcellinus li. 14. Plinius in panegyrico, & lib. 1. epistolarum.

30 *Postquam (inquit Dion) Romam venit multa fecit ad emendandum, corrigendumq; statum Reipubl. atque in gratiam bonorũ, quorum in primis curã gessit: nam ciuitatibus Italiæ multa largitus est, ad educationem liberorum in quos magna beneficia contulit. Et mox: Traianus, inquit, nulli inuidebat, perdebatque neminem: bonos omnes ornabat honoribus, & dignitatibus augebat; ex*

quo fiebat, vt neque timeret quenquã, nec haberet odio. Nullam fidem habebat calumniatorib. nulla ira tenebatur, abstinebat ab aliena pecunia, non minus quam ab iniquis cædibus, magnos sumptus fecit, belli pacisq; temporibus multa eaque apprimè necessaria ædificauit. Lege apud eundem plura, quæ huius viri mores vitamque commendant.

Anni ab orbe c.

[31] Adrianus regnat annis [32] XXI. Iste Traiani gloriæ inuidens, prouincias oriẽtis Persis reddidit, & Euphratem * fluuium finem imperij Romani posuit. Idem quoq; Iudæos secũdò effectos rebelles subiugat, vrbemq; Hierosolymã restaurat, eamq; ex suo nomine [33] Æliã vocat. Per idem tẽpus Aquila Ponticus, Interpres secũdus post septuaginta, oritur: Et [34] Basilides Heresiarcha agnoscitur. 5335

* flumen.

[31] *De hoc ita Spartianus; Origo Imperatoris Adriani vetustior à Picentibus, posterior ab Hispaniensibus. Siquidem Adria ortos maiores suos, apud Italicam Scipionũ temporibus resedisse, in libris vitæ suæ Adrianus ipse commemorat. Adriano pater Ælius Adrianus, cognomenco Afer, fuit consobrinus Traiani Imperatoris, mater Domitia Paulina Gadibus orta. Dion, quod erat municeps Traiani dicit.*

[32] *Sic Eusebius, Orosius, Nicephorus, alij. Dion, & Zonaras. ann. 20. mens. 9. Eutropius ann.*

Anni ab orbe C.

21.menſ.10.dieb.20. & ita Caſſiodorus, niſi quod diem aufert. Libellus de vitis Imperatorum ann. 21.menſ. 11. vt Spartianus, Cedrenus ann. 24.

33 Dion Æliam, inquit, Capitolinam appellauit, & Coloniam deduxit: & vbi templũ Dei fuerat, alterum Ioui ædificari curauit, Iudæis grauiter ferentibus; quod externæ gentes in ſua vrbe habitarent, ſacraq; peregrina in ea fierent.

34 De Baſilide hæretico Euſeb. lib. 4. hiſtor. eccleſ. c. 7. & Ireneus lib. 1. c. 27. Auguſtin. de hæreſibus. Nicephorus diuerſis in locis.

5357 Antoninus Pius regnat annis [35] XXII. * Iſte propter clementiam tale cognomentum accepit, quia in omni regno Romano, cautionibus incenſis, cunctorum debita relaxauit: vnde & pater patriæ appellatus eſt. Iſte primus imperium * Romani orbis, cum Antonino Iuniore, æquata poteſtate, diuiſit. Eo regnante [36] Valentinus, & Marcion, hæreſiarchæ produntur, atque Galenus medicus, Pergamo genitus, Romę clarus habetur.

* Romanæ vrbis.

*Iſte ob hoc tale cogno. &c. Vide Oroſium. lib. 7. c. 9.

35 Sic Epiphanius Euſebius vero ann. 23. menſ. 3. Oroſius & ex eo Ado Vienenſis annis 20. & non plenis tribus imperaſſe tradunt, Eutropius 23. integros agnoſcit, vt chronicon Græcum. Nicephorus 22. tantum menſ. 3. Libellus de vitis Imperatorũ nupèr ſub Aurelij Vi-

ctoris

ctoris nomine Antuerpiæ editus 20. duntaxat agnoſcit, contra Xiphilinus ex Dione 24. & cum eo Cedrenus.

36 *Fortè legendũ ex Euſebio, & Paulo Oroſio lib. 7. cap. 9. Valentinus & Cerdo magiſter Marcionis. Quamuis cõſtat ex eodem Euſebio lib. 4. hiſtor. eccleſ. c. 10. Marcionem & Cerdonem, eodem tempore Romæ perverſa ſua dogmata diſſeminaſſe.*

37 Antoninus * minor regnat annis XVIII. Hic ad Parthos profectus, Seleuciam Aſſyriæ vrbẽ, cum quadringentis millib. hominum cepit: De Parthis & Perſis triũphauit. Eo regnãte * Mõtanus Cataphrygarũ auctor, & Tatianus, à quo hæreſis 38 Encratitarum, exorti ſunt.

37 *Hic cognomento Philoſophus fuit vir bonus, vt ait Dion, quippe in quo nihil ficti, ſimulatiq; ineſſet. Hũc Oroſius annis 14. tantum imperaſſe ponit. Euſeb. Beda, & Ado an. 19. menſ. 1. Niceph. an. 19. menſ. 2. Zonaras ann. 19. dieb. 11. Cedrenus 19. dies omittit.*

38 *De hac hæreſi vide Euſebium lib. 4. c. 27. hiſtor. eccleſ. & Ireneum lib. 1. aduerſus hæreſes c. 9. dicunturque Encratitæ quaſi continentes poſtea Seueriani à Seuero Tatiani ſucceſſore appellati. De quibus vide præterea Nicephorum lib. 4. eccleſ. hiſtor. cap. 4. & cap. 11.*

Commodus regnat annis 39 XIII. Iſte luxuriæ multæ fuit. Sub hoc * Theodotiõ Ephe-

Anni ab orbe C.

5375 — * Iunior.

5388 — * Vide Euſeb. lib. 4. cap. 27. hiſt. eccleſ. & lib. 5. c. 15. & 17.

* Theodotion Ephe-

ſius,& Aquila ponticus, vterque Iudæus proſelita, Euſeb. hiſt, eccleſ. lib.3.c.8.

Anni ab orbe C.

ſius, interpres tertius apparuit, atq; Ireneus Epiſcopus Lugdunēſis, doctrina habetur inſignis.

39 *Sic Euſebius, Oroſius, Herodianus, Beda,*
5407 *Nicephorus, alij. Eutropius verò ann. 12. menſ. 8. Dion ann. 12. menſ. 9. dieb. 14. vt Clemens & Zonaras, Cedrenus. 14. dies omittit.*

5389. Ælius Pertinax regnat anno [40] I. [41] Hic, ſupplicante Senatu, vt vxorem Auguſtam, & filium Cæſarem faceret, renuens, ait ſufficere ſibi debere, qđ ipſe imperaret inuit⁹.

* Euſeb. lib. 6.c.13. eccle. hiſt. De origine.c.2. eodem lib.

* inſignis habetur.

40 *Euſebius, Epiphanius, Nicephorus & alij 6. tantū menſes ponunt Eutropius 81. dies Dion 57. vt etiam Zonaras, & Cedrenus.*

41 *Ita Euſebius ſed aliter Capitolinus: Pertinax, inquit, neq; vxoris Auguſtæ appellationem recepit, & de filio dixit quum meruerit.*

42 Seuerus Pertinax regnat annis [43] XVIII. Iſte multa bella feliciter geſſit: Parthos vicit, Arabiā obtinuit, [44] Britanniam bellando recepit, litterarum & Philoſophiæ ſcientiam habuit. Huius tempore [45] Symmachus, interpres quartus, agnoſcitur, *Narciſſus Hieroſolymorum Epiſcopus virtutibus plurimis celebratur: Tertullianus * Afer in eccleſia illuſtris habetur: Origines Alexandriæ ſtudijs eruditur.

42 *Ante Seuerum Pertina-*

Anni ab orbe C.

tinacem, Ponendus erat Didius Saluius, Julianus, qui vt tradit Dion, imperauit dies 66. ſeu, vt Eutropius, & Oroſius, menſ. 7.

43 *Sic Euſeb. Epiphanius. Nicephorus alijque penè omnes. Eutropius ann. 18. menſ. 10. Dion annis 17. menſ. 8. dieb. 3. Zonaras in Dione annos legis 16. in diebus & menſibus ei alioqui par. Cedren. ann. 17. menſ. 8.*

44 *Tempore Titi Cn. Iulius Agrippa primus Romanorũ Britanniã circumfuſam vndique mari cognouit Dion in Tito.*

45 *De Symmacho. Euſebius lib. 6. eccleſ. hiſtor. c. 13. vbi de Narciſſo, & origine celebris fit mentio.*

5414 Antoninus [46] Caracalla, Seueri filius, regnat annis [47] VII. Hic impatiens libidinis fuit: Nouercã ſuam vxorem duxit. Nihil memorabile geſſit. Huius tẽpore in Hierico quinta editio diuinarum ſcripturarũ inuenta eſt; cuius auctor non apparet.

46 *Antoninus Caracallus dictus, vt ſcribit Dion, quod proprium genus indumenti excogitauit in modum penulæ. Id barbarum diſciſſumque, & conſutum erat ex multis partibus, eoque indutus erat ſemper, ex quo Caracallus cognominatus eſt; iuſſitque militibus, vt ſe eodem genere veſtis induerent, vide Eutrop. & alios. Nouerca eius appellabatur Iulia, ex Euſebio & Dione, & alijs.*

47 *Sic Epiphanius. Nicephorus, & alij. Spar-*

tianus

Anni ab orbe C.

tianus et Cedrenus ann. 6. vt & Eusebius, cum Eutropio. Orosius in imperio mansiße ait annis non plenis 7. Dion 6. mens. 2. diebus aliquot.

5415 Macrinus regnat anno[48] I. Hic cum filio regnans, nihil memorabile temporis breuitate gesserũt. Nam post annum vnum, seditione militari, pariter[49] interfecti sunt.

[48] *Ita Eusebius, Niceph. Orosius, alij. Dion & Zonaras anno 1. mens. 2. tribus diebus exceptis, Eutropius an. 1. mens. 2. pessimè Cedrenus ann. 8.*
[49] *Eusebius chronico: Macrinus occiditur in Archelaide: Herodianus in Chalcedone Betyniæ vrbe. Verũ Dion de eius morte sic habet: Chalcedonem nauigauit, ibique remansit: eò venere milites missi à Pseudantonino; à quibus cõprehensus perductus est in Cappadociam: vbi postquam intellexit filium suum captum esse, deiecit se ex vehiculo (nec enim vinctus erat) fregitq; humerum: nec ita multo post occisus est.*

* Hic Pseudantoninus, Heliogabalus, Sardanapalus dictus & postea Tiberinus.
*peremptus.

5419 *Aurelius Antoninus regnat annis[50] IV. Hic dum obscenissimè viueret, & ipse[51] tumultu militari * interemptus est. Cuius temporibus sexta editio inuenta est Nicopoli: Sabellius hæresiarcha oritur.

[50] *Ita Eusebius, Nicephorus, Orosius alij: Eutropius ann. 2. mens. 8. Dion ann. 3. mens. 9. dieb. 4. Herodianus ann. 6. Zonaras & Cedre.*

ann. 3. mens. 9. dieb. 4.
[51] *Eusebius chronico: Antoninus Romæ occiditur tumultu militari cũ matre Semasyra, Semiamira, Lampridius, Soëmida, Herodianus, Semea, Eutropius.*

Alexander regnat annis [52] XIII. Hic [53] Persas gloriosissimè vicit: ciuib. fauorabilis fuit. Huius tẽporibus Origenes Alexãdriæ claruit, & Romæ Vlpianus insignis Iurisperitus.

[52] *Sic plerique omnes. vnus Herodianus annos 14. Eutropius ann. 13. dies 8. Cedrenus an. 13. mens. 8. Zonaras 10. tantum annos habet.*
[53] *Euseb. in chron. Alexander Xerxem Regem Parsarum gloriosissimè vicit vbi ex Lampridio & Herodiano Artaxerxem videtur legendum, sicut & in Orosio, & Cassiodoro.*

Anni ab orbe C.

Maximin⁹ regnat annis [54] III. Iste primus ex militari [55] corpore, absque decreto Senatus, Imperator efficitur, & Christianos [56] persequitur. 5435

5432

[54] *Sic Eusebius, Niceph. chronicon Græcum, & alij. Eutropius an. 3. & diebus aliquot. Zonaras & Cedrenus, nescio quo modo, ann. 6.*
[55] *In alio erat militari Cohorte, verum cẽsui legendum ex militari corpore authoritate Eusebij, sic enim inquit, primus ex corpore militari & aliorum codicum.*
[56] *De hac persequutione præter alios scribit Haymom lib. 6. c. 7. & Alexander*

Anni ab orbe C.

xander Monachus περὶ εὑρίσεως σταυροῦ.

5441 Gordianus regnat annis [57] VI. Hic rebellãtes Parthos, & Persas afflixit. Rediẽs victor de Persis, fraude suorũ interiit. Huius temporib. [58] Zepherinus, testimonio spiritusſãcti in specie columbæ super caput eius descendẽtis, Romæ episcopus ordinatur.

[57] *Ita Eusebius, Niceph. Paulus Eutropij interpolator, Orosius atque alij omnes.*

[58] *In alio m.s. est Flauianus, verum id lego Zepherino accidisse apud Eusebium lib.eccles. histor.c. 21. & apud Nicepho. lib.5. c.26. Idem etiam Fabiano euenisse refert Aymon lib.6.cap. 10. In m.s. etiam vbi Flauianus legitur post dictionem ordinatur, adijcitur: Licet quidam hoc verius de Sepherino adfirment.*

5448 Philippus regnat annis [59] VII. Iste primus inter Imperatores credidit Christo. Huius etiã primo anno millesimus annus Romanæ vrbis fuisse docetur expletus.

[59] *Sic Eusebius, Nicephorus, Orosius, Cedrenus alijq; penè omnes. Zonaras à quibusdam traditum ait annos 5.im perasse à nonnullis 6. et totidem menses.*

5449 Decius regnat anno [60] I. Huius temporibus S. Antonius monachus in Aegypto docetur exortus: à quo primum monasteria condita sunt.

Anni ab orbe C.

[60] Sic chronicō Græcum m.s. Eusebius vero, Nicephorus, Ado, & alij annum vnum ponūt, & 3. menses Eutropius ipsum cum filio imperasse tradit biennio: Orosius triēnio: Cassiodorus biēnio mensibus 4.

ecclesi. histor. cap. 33. & Pacianus epistola tertia ad Symphor. & Socrates lib. 4. c. 23. qui in cōcilio Romano condemnatur, vt constat ex Eusebio lib. 6. c. 39. Theodor. lib. 3. Cypria. lib. 2. epist. 1. & lib. 4. epist. 2.

5451 Gallus & Volusianus eius filius regnāt annis [61] II. [62] Nouatus, Cypriani Episc. Presbyter, Romā veniēs, Nouatianam hęresim condidit.

[61] Beda ac ceteri ferè omnes 4. menses adijciunt. Nam quod in Nicephoro leguntur imperasse vno dumtaxat anno, & mensibus 4. sine mendo non puto, vt liquet ex enumeratione Consulum, apud Cassiodorum.

[62] De Nouato Hæretico scribit Eusebius lib. 6.

5466 Valerianus cum Gallieno regnant annis * xv. Cyprianus primum Rhetor, deinde Episcopus martyrio coronatur. Gotthi quoque Græciā, Macedoniā, Asiam, Pontumq; depopulantur. Valerianus Christianis persequutionem mouens, à Rege Persarum Sapore captus, ibi in dedecore vitæ consenuit.

* Niceph. 12.

5468 Claudius regnat annis [63] II. Iste Gotthos Illyricum, Macedoniamq; vastantes su-

Anni ab orbe C.

perat.[64] Paulus Samosatenus, hæresiarcha, agnoscitur.

[63] Sic & in Eusebio scribendum, testis est Zonaras, in Claudio, pro quo nunc legitur ann. 1. mēs. 9. vt in Nicephoro. Eutropius intra biennium morbo periijsse ait.

[64] De Paulo Samosateno, vide Euseb. lib. 7. hictor. eccles. c. 25. Epiphan. hæres. 69. & in concilio Antiocheno conuictus est. Aymon lib. 7. c. 7. & 10. Niceph. lib. 6. c. 26. & 29.

5474 Aurelianus regnat annis [65] VI. Iste Romanorum imperiū bellando penè ad fines priores pduxit; [66] qui persequutionem aduersus christianos efficiens, fulmine corripitur, * & sine mora occiditur.

* &, nec mora.

[65] Ita Cedrenus: verum Eusebius, Nicephorus, Orosius, Eutropius, & Zonaras imperio sex annos potitum tradūt, paucis mensibus exceptis.

[66] Eusebius in chronico sic habet, Aurelianus cū aduersus nos persequutionem mouisset, fulmen iuxta eum, comitesque eius ruit, ac non multò post inter Constantinopolim, & Heracleam in Cænophorio via veteris occiditur. Flauius Vopiscus ita: cum iter faceret apud Cænophorium mansionem, quæ est inter Heracleam, & Byzantium, malitia Notarij interemptus est. Vide præterea de eius morte Euseb. lib. 7. eccles. histo. cap. 26. Aymon lib. 7. cap. 2. Niceph. lib. 6. cap. 19. Ado, Beda, & reliqui omnes à suis interijsse scribunt.

Tacitus regnat anno [67] I. Huius vitæ breuitas, gestorum nihil dignum, historia prænotat. 5475

[67] *Ab alijs sex menses ei assignantur, à Cedreno anni 2.*

Probus regnat annis [68] VI. Iste militia strenuus, & ciuilitate preclarus, Gallias à barbaris *occupatas bellando Romanis restituit. Huius tempore [69] Manichæorum heresis orta est. 5481

* præoccupatas.

[68] *Menses 4. Eusebius. Niceph. Eutropius, Orosius, alijque adijciunt. Zonaras nō integris sex annis imperasse scribit.*
[69] *De hæresi Manichæorum à Mane Persa exorta scribit Eusebius, lib. 7. eccles. histor. c. 25. Hilarius de Trinitate libr. 6. Cyrillus catechis. 6. Epiphan. hæres. 66.*

Carus cum filijs Carino & Numeriano regnat annis * II. Carus postquam de Persis triūphauit, victor circa Tigridē castra ponens, ictu [70] fulminis concidit. 5483

* Sic Euseb. chron. Niceph. Orosius. Vopiscus.

[70] *Eusebius chronico ita habet: Carinus prelio victus apud Murgum occiditur: Vopiscus apud Murtium.*

Diocletianus & Maximianus regnauerūt annis [71] XX. Diocletianus, diuinis libris adustis, Christianos toto orbe * persequit. *Iste primus gemmas vestibus, calceamentisq; inseri iussit; dum sola purpura retrò principes vterentur. Hi au- 5503

* anno Dñi. 288. Ado, *Euse. chron.

Anni ab orbe C.

Anni ab orbe C.

tem Imperatores varia bella geſſerũt. Per ſis victis, recepta Meſopotamia. Qui poſtea, paritèr faſtigio imperij relicto, priuati vixerunt.

[71] *Sic Euſebius, Niceph. Oroſius, alij. Cedrenus 22. Aurelius victor. 25. non ſine mendo, vt liquet ex ſupputatione Conſulum, in Caſſiodoro.*

5505 Galerius regnat annis [72] 2. Huius imperij breuitas nihil dignũ hiſtoriæ contulit.

[72] *Euſebius chronico Galerius, inquit, biennio Auguſtus imperium tenuit, mox cum alio annis ſex.*

5535 Conſtantinus regnat annis [73] xxx. Hic Perſis bellum parauit; ad cuius aduẽtum adeò trepidauerũt, vt ſupplices occurrerẽt, promittẽtes imperata perficere. [74] Chriſtianus quoque effectus licẽtiam dedit Chriſtianis liberè congregari, & in honorem Chriſti baſilicas conſtrui. * His temporibus hęreſis Arriana exoritur. Nicęum quoque concilium à Conſtantino, ad condemnationem Arrij congregatur. Tunc & Donatiſtarum ſchiſma oboritur. Per idem tempus [75] crux Chriſti, ab Helena, Conſtantini matre, Hieroſolymis reperta eſt. Conſtantinus autem, in extremo vitæ ſuæ, ab Euſebio Nicomediẽſi Epiſcopo baptizatus, in Arrianũ dogma conuertitur. Heu, prô dolor,

* Huius.

lor,[76]*bono vſus principio, & fine malo.

[73] Euſebius, Beda, & Ado 10. menſes addunt. Nicephorus 31. annos habet. Chronicon Græcũ m.ſ. 30. ann. & menſem 1. Ex Aurelio Victore colliguntur anni 32. Cedrenus trigeſimo tertio imperij anno mortuum ſcribit. Aurelius etiam victor ponit poſt Galeriũ alios duos Galerios, Armentarium, & Galerium Maximinum, & Alexandrum.

[74] De baptiſmo Conſtantini, præter Euſebium, & Zonaram, initio tomi 3. ſcripſit copioſè Cedrenus, in eius vita. Quod fuerit à Sylueſtro ſanctiſſimo Romæ Papa baptizatus ſeptimo imperij ſui anno, & à lepra liberatus refert Niceph. lib. 7. c. 45. Ambroſius verò de obitu Theodoſij, quod in vitæ extremo baptiſmi gratiam obtinuerit, affirmat. Idem teſtatur Alexander Monachus lib. de inuentione ſalutiferæ crucis; quem Nicomediæ obijſſe ait, hoc opportunè adeptum, vt in Iordane, quod ſummopere deſiderauerat, baptizaretur; quam ſententiam etiã probat Hermes, Socrates, & Theodoretus, vt auctor eſt Nicephorus lib. 8. c. 54. quibus conſentiũt Ruffinus, Oroſ. Caſſiodor. & alij.

[75] An crux, in qua ſalus noſtra, vitæque auctor pependit, habuerit quatuor brachia, & an corpus Domini noſtri quatuor fuerit clauis trãsfixum diſputat piè & eleganter Lucas Epiſcopus Tudenſis Hiſpanus aduerſus Albigenſes, quem m.ſ. in bibliotheca habeo.

de

Anni ab orbe C. *bonus principio, & fine malus.

Anni ab orbe C.

de eius inuentione Alexand. Monachus non dũ editus, qui apud me est Græcè m.s.

76 Hanc sententiam doctè refellit Cedrenus in compendio histor. in vita Constantini.

5559 Constantius, & Constans regnauerũt annis 77 XXIV. Constantius crudelitate morũ terribilis, à Persis multa perpessus est. Deinde Arrianus effectus * Catholicos toto orbe persequitur. Cuius etiam fauore Arrius fretus, dum Constantinopolim, ad ecclesiam pergeret, aduersus nostros, de fide dimicaturus, diuertens 78 per forum Cõstantini, ad necessariam causam, viscera eius repente, simul cum vita, effusa sunt. Per idem tempus Athanasius, & Hilarius doctrina, & cõfessione fidei celebrantur. Hæresis Anthropomorphitarum in Syria, & Macedonia, & Constantinopoli nascitur. Donatus artis grammaticę scriptor, ac 79 præceptor Hieronymi, Romæ illustris habetur. Antonius Monachus moritur. 80 Ossa Andreæ, & Lucæ Apostolorũ Cõstãtinopolim transferuntur.

* Vide Orosiũ, & Adonem.

77 Sic Orosius, Niceph. Cedren. & chronic. Græcum. Hieronymus in suo ad Eusebium, chronico, menses 5. diesque 12. addit. In Adone ponuntur anni 18. mens. 5. dies 14.

78 De morte Arrij Ruffinus li. 10. eccles. histor. cap. 13. & Cedren. cum Epiphan.

Anni ab orbe C.

Epiphan. libr. 2. contra hæreſ. ſic inquit, noctu Arrius ad Sellam progreſſus, neceſſarij oneris deponēdi gratia, crepuit, quemadmodum & Iudas quondam. Idē Theodoretus lib. 1. eccleſ. hiſtor. c. 14.

79 Hieronymus *Donatum vocat præceptorem ſuum multis in locis, præſertim in commentarijs in eccle. c. 1. in illud: quid eſt quod fuit: & in Apologia, aduerſus Ruffinū, & ſcripſiße commentarios in Virgilium ait.*

80 *Poſtea Melphin oſſa Andreæ Apoſtoli tranſlata ſunt. Caput Pio Secundo Romam allatum, & in baſilica D. Petri collocatum.*

Iulianus regnat annis 81 2. Hic ex clerico Imperator, ac paganus effectus, ad Idolorum cultum conuertitur, ac Chriſtianis martyria intulit: Liberales litteras chriſtianos docere, vel diſcere vetuit. Qui etiá, dum in odium Chriſti, templum Hieroſolymis Iudæos reparare permiſiſſet, atq; ex omnibus prouincijs Iudæi collecti, noua tēpli fundamenta iacerent, ſubito nocte oborto terræ motu, ſaxa, ab imo fundamentorum excuſſa, longè lateque ſparſa ſunt: * Igneus quoq; globus ab interiori æde templi egreſſus, plurimos eorum ſuo proſtrauit incendio. Quo terrore * reliqui pauefacti, Chriſtum confitebantur inuiti. 5561 Et ne hoc caſu crederent factum, ſequenti nocte in veſtimentis

* Vide Cedren.

* aliqui.

cuncto-

Anni ab orbe C.

* cunctorum crucis apparuit signum. Iulianus autem contra Persas procedens, facta congressione, iaculo suscepto, [82] interijt. (* eorum.)

[81] *Consentit Nicephorus, & chronicon Græcum. Hieronymus à quibusdam anno 1. mens. 7. ab alijs annis 2. mens. 8. regnasse traditũ ait. Orosius. 1. ponit imperij annum, & mens. 8. Paulus Diaconus tertio imperij anno extinctum asserit.*

5562 [82] *De morte Iuliani variæ sunt opiniones, vt est apud Niceph. lib. 10. c. 24. et Hieronym. in additionibus in chronicon Eusebij, & Zonar. lib. 3. & Cedrenum, & Aimonem de Christianarum rerum memoria lib. 9. Paulus Orosius sic lib. 7. c. 30. Itaq; postquam à Ctesiphonte castra mouit, dolo cuiusdã transfugæ in deserta perductus, cum vi sitis, & ardore solis, atque insuper labore arenarum cõfectus, periret exercitus, Imperator tanto rerum periculo anxius, dũ per vasta deserti incautius euagatur, ab obuio quodam hostium equite, conto ictus, interijt.*

Iouianus regnat anno [83] 1. * Qui, dum se ab exercitu Imperatorem * legi conspiceret, seq; Christianũ affirmãs, Paganis pręesse non posse assereret, & nos, inquit omnis exercitus, qui per Iulianũ, nomẽ Christi abiecimus, tecũ Christiani esse volumus. Quibus ille auditis imperij sceptra suscepit, (* hic.) (* fieri. De his consule Zonaram, Cedrenum, & Niceph. lib. 10. c. 28.)

firma-

Anni ab orbe C.

firmataque pace cum Persis, rediјt: [84] qui lege protinus data, Christianis priuilegia reddidit, ac templa Idolorum claudi pręcepit.

83 *Menses. 8. Hieronymus, & Orosius. 9. Niceph. Cedrenus amplius 15. dies ponunt. Chronicon Cræcum mens. 10. dies 15.*

84 *Cedrenus ait edictum per totum Romanum imperium emisisse, idẽ Niceph. lib. 10. c. 39. Ammianus Marcellin. Christianæ legis studiosum fuisse asserit.*

Valentinianus, & Valens frater eius, regnant annis [85] XIV. Gotthi apud Istrum bifariè, in duobus Fridigerno & Athalarico diuisi sunt Regibus. Sed [86] * Fridigernus Athalaricum Valentis, Arriani Imperatoris auxilio superans, suadẽte eodem, in huius beneficij gratiã, ex Catholico Arrianus cũ omni gente Gotthorum effectus, errorem sequutus est ipsius. Tunc quoque [87] Gilfulas Gotthorũ Episcopus, ad instar Græcarum litterarũ, * Gotthis tunc reperit litteras, & vtrumque testamẽtum linguam in propriam transtulit. [88] Photinus quoque, & [89] Eunomius, atq; Apollinaris, hæresiarchæ, eodem tẽpore agnoscuntur. 5576

85 *Sic & chronicõ Græcum* ἐβασίλευσε, *inquit*, ῥωμαίων καὶ ὁ αὐτὸς θειώτατος οὐαλεντιανὸς ἔτη ιδ *Niceph. ann. 10. mens. 9. Orosius*

* Niceph. li. 11. c. 48.

* Gotthicas.

Anni ab orbe C.

lib. 7.cap. 32.in imperio mansisse ait annis 11. Cedrenus Valētinianum 11.annis imperasse, Valentem, postea triennio scribit.

[86] In alio m.s. erat, sed Fridigernum Alaricus superans: verum corruptè, vt cōstat ex Eutropio in Valente, qui Athalari cū à Fridigerno, auxilio Valentis victū affirmat.

[87] Eutropius lib. 12.in Valente, Vlfias Episcopus Arrianus qui moratus sub Constantio fuerat, & cum Eudoxio & Aëtio Arrianis. Niceph. lib. 11. c. 48. eum vocat Vlphilam; Rodericus Toletanus in sua historia Gudilam lib. 2. cap. 1. Ado Vlfilam. Sunt qui Gulfiam, & Gulfilam.

[88] Conciliū Syrminiense aduersus eum congregatur Niceph.lib. 9.cap. 3. Socrat.lib.1.c.29.Sozomenus lib. 4. c. 5. & 6. A Damaso dānatur Niceph.li.12.c.17. & 18.

[89] Ruffinus lib. 10. cap. 25. Augustin.lib.de hære, c. 54. Hieronym. in 4. Oseæ. Aduersus eum scripsit Basilius, & primum Concilium Constantinopolitanum in eum est habitum Damaso P.M. de hæres. Apollinaris, est apud Augustin.hære. 55. & Theodor. lib. 5.c. 10.

5582 Gratianus, cum fratre Valentiniano, regnat annis [90] VI. Ambrosius, Mediolanensis Episcopus, in catholicorum dogmate claruit. [91] Priscillianus hæresim infandā nominis sui * in Hispaniam inuexit. Martinus, Episcopus Turinorum Galliæ ciuitatis, multis miraculorum signis effulsit.

*Ecclesiæ Hispaniæ intentauit.

Con-

Anni ab orbe C.

[90] *Concordant Orosius, Prosper, Paulus Diaconus, Zonaras, & alij. Add.*

[91] *De Prisciliano vide D. Augustinum libr. de hæresi hæres. 7. & Hieronymum, ad Ctesiphontem, & in catalogo: Leonem Papam epist. 93. Seuerum Sulpitium lib. 2. eccles. historiæ. Concilium Toletan. 1. & Bracarense: vbi eius errores, & impietas recẽsentur.*

5590 Valentinianus cum Theodosio regnat annis [92] VIII. * Synodus Constantinopoli. CL. sanctorum patrũ colligitur à Theodosio, in qua omnes hæreses cõdemnantur. Hieronymus presbyter in Bethleẽ, toto mundo clarus habetur. Priscillianus, accusante * Itacio, à Maximo Tyranno, gladio cæditur. Per idem tempus caput Ioannis Baptistæ Constantinopolim est perductũ, & in septimo milliario ciuitatis humatũ. Gentium quoq; templa, per totum orbẽ, iubente Theodosio, eodem tempore subuertuntur. Nã adhuc intemerata manebãt.

[92] *In alio exemplari 9. sed 8. scribendum existimo ex supputatione Coss. qui apud Cassiodorũ recensentur. Prosper 7. tãtum ponit. In etymologiarum m. ss. Codd. nunc 6. nũc 7. aliquoties etiam 8. & 9. habentur.*

5593 * Theodosius, cũ Arcadio & Honorio regnat annis [93] III. Per idem tempus Ioãnes Anachorita virtutum

* Fuit hæc aduersus Macedonium acta, Vide Bedam. libr. de sex ætat.

* Hispanus fuit: ibi enim ortus & nutritus.

* Cõsule Sulpitium Seuerum.

Anni ab orbe C. 5606

* XIIII.

miraculis habetur insignis, qui etiá, Theodosio consulente, de 94 Eugenio Tyranno victoriá illi prædixit.

93 Conuenit Prosper, & ipse in etymologijs. Eutropius lib. 13. mansitq; in imperio annis vndecim, cum iam in Orientis partibus sex annis, Gratiano largiente, & simul imperante regnasset. Idem Paulus Orosius lib. 7. c. 35. Idem Paulus Diaconus lib. 13. in princi.

94 De isto Eugenio Grãmatico, & litterarũ doctore, postea milite, vide Paulum lib. 13. in principio. De Ioanne autem Anachorita est insignis mentio apud Ruffinum lib. 11. c. 32. & 19. & Prosperum cum Zonara, & Paulo Diacono lib. 13.

Arcadius cum fratre Honorio regnat annis 95 *XIII. Huius téporibus Augustinus Episcopus, doctrinæ scientia insignis habetur. Ioannes quoque Cõstantinopolitanus, & Theophilus Alexádrinus, illustres Episcopi prædicantur. Per idem tempus 96 Donatus, Epiri Episcopus, virtutibus insignis est habitus. Qui draconem ingentem, expuens in ore eius, peremit, quem octo iuga boum ad locum incẽdij vix trahere potuerunt: ne aërem putredó eius corrumperet. Per idem tempus *corpora sanctorum, Habacuc, & Micheæ, Prophetarum, diuina reuelatione, prodũtur. Gotthi Italiam deprædantur.

* Sozomenus lib. 7. c. 28. & Beda de sex ætat.

Vvan-

Anni ab orbe C.

Vvandali atque Alani Gallias aggrediũtur.

[95] *Ita Prosper, Cassiodorus, Sigebertus, & Tudens, Nicephorus addit mens. 3. Cedrenus; & chronicon Græcum 14. annos ponunt, vt in margine ex quodam m.s. annotatum vides Epitome chronicorum Seueri cognomento Sulpitij, quæ apud me est m.s. 12. tantũ agnoscit. Paulus Orosius lib. 7. c. 36. post patris excessum 12. annis regnasse affirmat.*

[96] *Ex Sozomeno lib. 7. c. 25. constat Sanctũ Donatum Eudreæ, in Epiro, fuisse Episcopum, & Nicephoro lib. 12. c. 45. vbi Eureæ, in Epiro, dicitur Episcopus.*

Honorius, cũ Theodosio minore, fratris filio, regnat annis [97] xv. His imperantibus Gotthi Romam capiunt, * Vvandali quoque, & Alani, & Sueui Hispanias occupant. Hac tempestate Pelagius, aduersus Christi gratiam, erroris sui dogmata prædicat; ad cuius dãnationem concilium, apud Carthaginem, *CCXIV. Episcoporum cõgregatur. Hoc tempore Cyrillus, Alexãdriæ Episcopus insignis est habitus.

* Vvandali quoque Hispanias: Alani, & Sueui Gallaeciã occupant.

* Augustin. psalmo 47. Prosper 217. fuisse ait.

[97] *Ita Cassiodorus, Tudensis, Ado, & ipse in etymologijs Sigebertus annum vnum detrahit: Prosper vnum adijcit.*

Theodosius minor, 5648
Arcadij filius, regnat
annis [98] XXVII. * Vvã- 5621
dali ab Hispania, ad
Africam * transeunt.

* Vvandalorum gens.

* transit.

Ibi

Anni ab orbe C.

Ibi catholicā fidē Arriana impietate* subuertūt. Per idem tempus Nestorius, Constātinopolitanus Episcopus, suæ perfidiæ molitur errorem: aduersus quem Ephesina synodus cōgregata, eius impiū dogma

5654 cōdemnat. * Hoc etiá tempore Diabolus, in specie Moysi, Iudæis in Creta apparens, dū eos per mare pede sicco, ad terrá repromissionis promittit perducere, plurimis necatis, * reliqui, qui saluati sunt, cōfestim ad Christi gratiam conuertuntur.

* subuertit.

* Idem Polon⁹ & Ado.

* Vide Zonaram to.3. in vita Martiani & Niceph. lib.15. c.2. & Paul. Diacon. lib. 15.

* reliqui facti sunt salui & cōfestim, &c.

[98] *Ita Cassiodorus, Paulus Diaconus, Tudensis, & alij. Sigebertus tradit eum vtrique regno solum 3. annis imperasse, posteaque sibi Valentinianum Placidæ amitæ suæ, ex Constantio, filium adsciuisse, cum eodemq; alijs 24. annis regnasse, qui simul collecti nostrū numerum explent, Prosper 30. annos ponit. Beda 26. Martinus Polo 27. vt noster hic.*

Martianus regnat annis [99] VI. Cuius initio * Chalcedonense cōcilium geritur: vbi Eutyches, cum Dioscoro Alexandrino episcopo, condemnantur. Huius autem sexto imperij anno, [100] Theodoricus Rex Gotthorum, cum ingenti exercitu Hispaniam ingreditur.

[99] *Ita Paulus, Diaconus, Sigebertus, Tudens. & alij. Cassiodorus cum Cedreno 7. Ado Viennensis Martianus, inquit, Im-*

perator

perator obijt sexto imperij sui anno, sexto mense completo.

[100] *In alio m. s. Theudoricus, August. & Sigebertus, Theodoricus, similiter Ado Viennensis, Rodericus, Toletanus lib. 2. c. 8. Theudoricus.*

Leo maior, cum Leone minore regnat annis [101] XVI. Alexãdria, & Ægyptus synodũ Chalcedonensem detrectans, errore Dioscori hæretici lãguẽs, immundo repleta spiritu, canina rabie latrat. Per idem tempus apparuit hæresis Acephalorum, Chalcedonense concilium impugnãtium, qui ideo [102] Acephali, idest sine capite nominantur, quia, quis primus eã hęresim introduxerit, non inuenitur: Cuius hæresis peste plurimi hactenus orientalium languent. 5670

[101] *Ita Nicephorus, Cassiodorus, Paul. Diacon. Sigebertus, Palmerus, & alij. Beda cum Cedreno 17. Zonaras 18.*

[102] *Nicephorus lib. 18. c. 45. Ducem huius hæresis facit Seuerum Antiochenum, & subdit Acephalos ob eã causam sic dictos, quod sub Episcopis non essent.*

Zenon regnat annis [103] XVII. Ab isto Acephalorum hęresis defenditur, & decreta Chalcedonensis *concilij abdicantur. Iste [104] Zenon Leonem Augustum filium suũ interficere quærens, pro eo mater eius aliũ figura similem obtulit, ipsumq; Leonem 5687

* Synodi.

Anni ab orbe C.

occultè

Anni ab orbe C.

occultè clericũ fecit; qui in Clericatu vſq; ad Iuſtiniani tempora vixit. Per [105] idem tempus, corpus Barnabæ Apoſtoli,& euãgelium Matthæi,eius ſtylo ſcriptũ, ipſo reueláte, repertum eſt.

[103] Ita Nicepho. Caſſiod. Ado, & alij. In Sigeberti chronico ſcribitur. 19. annis regnaſſe, ſunt qui dicant ann. 17. menſ. 6. Conſule chronicon Mercatoris & Onuphrij faſtos. Cũ Iſidoro faciunt Græci noſtri annales ἐβασίλευσε Ζήνων αὔγουστος

5714 ἔτη ιζ.

[104] Gotfridius in Pantheo, hiſtoricus non indiligens, Conradi III. à ſacris ſcrinijs præfectus chron. part. 16. verſibus id extulit:

Zeno pater patriæ regna paterna tenet.
Inclytus eius erat Leo filius, vnicus hæres,
Militia validus, prælia ſæpe gerens.
Ille necem quæſiſſe patris falſo reputatur.
Zeno pater, cui dicta patet, iubet, vt moriatur.
Mater ab oppoſitis obuiat arte ſatis, &c.

[105] Cedrenus eo, inquit, tẽpore reliquiæ B. Apoſtoli Barnabæ inuentę ſunt. In Cypro iacebat cadauer id, ſub arbore ceraſo, euangelium, quod S. Matthęus compoſuerat, in pectore gerens, manu Barnabæ ſcriptum.

Anaſtaſius regnat annis [106] XXVII. Iſte Acephalorum errorem vindicans, Epiſcopos Chalcedonenſis ſynodi defenſores exilio damnat: euangelia quoque, tanquam ab idiotis euãgeliſtis cõ-

poſita,

posita, reprehendit, atque emendat. * Eo tempore Fulgentius Episcopus in confessione Dei, & scientia * claruit. Trasemũdus Vvandalorum Rex, in Africa catholicas ecclesias claudit, & * c x x. Episcopos in Sardiniam mittit, cõtra catholicos sæuit. Per idem tẽpus apud Carthaginem Olympus quidã Arrianus, in balneis sanctã Trinitatem blasphemãs, tribus * igneis iaculis, Angelo immittente, visibilitèr est combustus. 107 Barbas quoq; quidam Arrianus episcopus, dum contra regulam fidei quendam baptizans dixisset: baptizat te Barbas, in nomine patris, per filium, in spiritu sancto, statim aqua fontis illius, quæ fuerat ad baptizandũ deportata, nusquam * apparuit. Quod aspiciens qui baptizandus erat, cõfestim ad catholicam ecclesiam abijt, & iuxta morem euangelicæ fidei, baptismum Christi suscepit.

106 *Sic ipse in etymologijs, Tudensis, & Ado. cum Paulo Diacono. Nicephorus vero, & Cedrenus mens. 4. addunt: Zonaras 3. Euagrius lib. hist. 3. c. 44. imperij anno vigesimo septimo, mẽsibus, & diebus 3. additis, excessisse tradit. Consule Onuphrium. Godefredus anno imperij 28. fulmine ictum interisse scribit. Pomponius Lætus ponit ann. 24. mens. 2. dies 29.*

107 *Legendũ, contra om-*

Anni ab orbe C.

* Paulus. Diacon. lib. 15.

* comparuit.

* floruit.

* Paulus & Ado.

* ignitis.

Anni ab orbe C.

num exemplarium scripturam, historiæ veritate cogente, Barbam quoque quidam Arrianus Episcopus, dum contra regulam fidei baptizãs, dixisset: baptizo te Barba, &c. Ex Paulo Diacono lib. 15. Ceterum, inquit Deuterius Episcopus Arrianorum Byzantij baptizans quendã virum Barbam nomine, cum contra regulam fidei, &c. & Cedreno.

5723 Iustin⁹ maior regnat annis [108] IX. Iste synodi Chalcedonensis amator, Acephalorũ hęresim abdicat. Huius tẽpore, post Trasemundum *Childericus, ex Valentiniani Imperatoris [109] *captiua filia genitus, in Vvandalis regnũ suscepit: qui sacramẽto à Trasemundo astrictus, ne catholicis in regno suo faueret, antequam regnum susciperet, Episcopos ab exilio reuerti iussit, eisq; proprias ecclesias reformare præcepit.

*Hildericus.

5762

*Vide Ado. Paul. & Tudens.

[108] *Sic Beda, Cedrenus, chronicon Græcum, Palmerius, & alij. Nicephorus 3. menses adiungit. Zonaras 20. dies, Marcellinus Theodorus Lector, & Euagrius lib. 4. histor. c. 9. ann. 9. dies 23. Sigebertus ann. 10. Paulus Diaconus 11.*

[109] *Ex Eudoxia Valentiniani Principis filia, quæ Trasemundo nupsit, ex quo Childericum suscepit.*

Iustinian⁹ regnat annis [110] XXXIX. Iste Acephalorum hæresim suscipiens, omnes in regno suo Episcopos [111] tria Chalcedonẽsis concilij capitula

damnare compellit. In Alexandria *Theodosiana, & Gaiana, hæreses oriuntur. In Hispaniam, per Athanaildum Tyrannum, Romanus miles ingreditur. Belisarius Patricius mirabilitèr de Persis triũphauit. Qui deinde à Iustiniano in Africam missus, Vvãdalorum gentem deleuit. In Italia quoq; * Tottila Ostrogotthorũ Rex, à [112] Narse Romano Patricio superatur. Per idem tempus corpus sancti Antonij monachi diuina reuelatione repertum Alexãdriam perducitur, & in ecclesia. S. Ioãnis Baptistæ humatur.

[110] *Conuenit Tudensis, Ado, & ipse in etymologijs. Sigebertus 38. tãtum habet annos: quibus Nicephorus dies 7. adiungit. Zonaras, & Cedrenus ann. 38. mens. 7. dies 13. Paulus Diaconus 38. ann. mens. & dies omittit lib. 16.*

[111] *Isidorus de viris illustribus in Justiniano: De synodo Chalcedonẽsi tria capitula damnare contendit, id est Theodori numeros, Vastini Episcopi dicta, & rescripta Theodoreti.*

[112] *Narses Eunuchus, Cubicularius Justiniani, Exarchus Italiæ factus. Paulus lib. 16. & Ado.*

5773 Iustinus minor regnat annis [113] XI. Hic ea, quę aduersus Chalcedonensem synodum fuerant edita, destruxit, & [114] Symbolum CL. Patrum, sacrificij tempore, concinendũ populo præcepit. Armenij tunc primum

Anni ab orbe C.

* A Theodosio Alexandrino episcopo. Niceph. lib. 29. c. 18. De Gaiana hæresi vide Niceph. libr. 13. c. 5.

* Attila.

 fidem

Anni ab orbe C.

fidē Christi suscipiūt. Gepidæ extinguntur à Longobardis. Per idem tempus * Martinus, Bracarensis episcopus, apud Galleciā prudentia, & doctrina catholicæ fidei, clarus habetur. Narses Patricius, postquam sub Iustiniano Augusto, Tottilam Gotthorum Regem in Italia superauit, Sophiæ Augustę Iustini coniugis minis perterritus, Lō-
5780 gobardos à Panonijs inuitauit, eosq; in Italiam introduxit. Hac tempestate * Leuegildus Rex Gotthorum, quasdā Hispaniæ regiones sibi rebelles, in potestatem sui regni, superādo redegit.

* De Martino Duniens. Isidorus de viris illust.

* Leouegildus.

[113] *Iustinus minor Sigeberto 12. annis imperauit. Nicephoro 12. ann. mens. 2. dieb. 20. Zonaræ, & Cedreno ann. 13.*

[114] *Tempore Iustini sub Vigilio Papa congregatum est concilium Constantinopolitanū: verum non intelligitur, nisi de prima synodo Constantinopolitana 150. Patrū sub Theodosio seniore celebrata, in qua Symboli forma data est, quā tota Græcorum, & Latinorū prædicat confessio in ecclesijs. Vide de hac re Valafridiū, de rebus eccles. c. 22. & concil. Tolet. 4.*

Tiberius regnat annis [115] VII. Longobardi, pulsis Romanis, Italiam adeunt; Gotthi, per Ermenegildum Leuegildi Regis filium, bifariè diuisi, mutua cęde vastātur.

[115] *Conuenit Beda, Ado, & ipse in etymologijs, Cedrenus, & annales Græci ann. 4. Zonaras ann. 4. mens. 10. dies 8.*

Niceph.ann. 5. Sigibert. & Tudens. ann. 6. De varietate annorum Tiberij, Contius in notis, ad Nicephori chronologiam, disserit.

Anni ab orbe C.

5801 Mauricius regnat annis [116] XXI. Sueui à Leuegildo Rege obtenti Gotthis subijciuntur: * ijdem quoque Gotthi, Recaredo religiosissimo principe prouocante, ad fidem catholicã conuertuntur. * Abares aduersus Romanos dimicantes auro, magis quam ferro pellũtur. (Ab Hunnis Thracia occupatur.) Hoc tempore [117] Leander Episcopus in Hispaniis ad gẽtis Gotthorum conuersionem doctrina fidei & sciẽtiarum claruit.

[116] *Concordat Sigebertus, Ado, & Beda. Niceph. an. 20. mens. 4. Cedren. ann. 20. mens. 3. dieb. 2. Palmerius ann. 20. sic Zonaras, & ipse Niceph. eccles. histor. similiter Põponius Lætus.*

[117] *Leandri vitam describit D. Isidorus libello de viris illustribus.*

5809 Phocas regnat annis [118] VIII. Iste seditione militari Imperator effectus, Mauriciũ Augustum & multos nobilium interfecit. Huius tempore [119] Prasini, & Veneti per oriẽtem, & Ægyptum ciuile bellum faciunt, ac sese mutua cæde prosternũt. Prælia quoque Persarum grauissima aduersus Remp. excitantur: à quibus Romani fortitèr debellati, prouĩcias plurimas, vsq; ad Eufratem fluuium, & ipsam, vt dicunt, Hieroso-

* Constat id ex tertio cõcilio Tolet.

* Auares in Paul. Diacõ.

() desũt hæc in vno m. s. neque Ado, aut Tudẽsis ea agnoscis.

Anni ab orbe C.

roſolymam amiſerũt.

[118] *Sic Niceph. Zonaras, Cedrenus, Ado, Tudens. & alij. Onuphrius ann. 8. menſ. 4. dieb. 9.*

[119] *Antiquis quatuor aurigantium, teſte Caſſiodoro, factiones à colore nominatæ fuére, Veneta, Praſina, Alba, roſea, quibus, vt ſcribit Suetonius, duas alias addidit Domitianus, alterã aurati, alterã purpurei panni. Igitur id genus hominum ſeditioſorum à coloribus nomina accepit. Xiphilinus in Caligula tradit huic Imperatori aurigam quendam, à colore veſtis viridis, Praſinum appellatum, maximè in delitijs fuiſſe.*

5814 Heracli⁹ dehinc quintum agit imperij annũ. Cuius initio Sclaui Græciã Romanis tulerunt. Perſæ Syriam, & Ægyptum, pluri-masq; prouincias. In Hiſpania quoq; [120] Siſebutus Gotthorum Rex quaſdã eiuſdem Romanæ militiæ vrbes cepit, & Iudæos ſui regni ſubditos ad Chriſti fidẽ conuertit.

[120] *Siſebutus Rex optimus, & religioſiſſimus fidei catholicæ propugnator, & cultor acerrimus, Gũdimari Regis ſucceſſor concilium quartũ Toletanum, quæ magna ſynodus appellatur, congregauit: vbi c. 55. dicitur tẽporib. religioſſimi Principis Siſebuti Iudæos ad fidẽ chriſtianam coactos fuiſſe. Ad hũc Iſido. librũ de natura rerum ſcripſit.*

Fiunt igitur ab exordio mundi, vſque in præſentẽ ærã DCLIV. hoc eſt in anno quĩto Imperatoris Heraclij, & [121] quarto glorioſiſ. Prĩcipis Siſebuti, anni

quin-

quinqes mille, octingenti quatuordecim. [121] *In alio m.s. erat quinto: verũ malè cũ ex Isido. ipso in historia Gotthorũ cõstet Sisebutũ Heraclij anno 2. ad publica gubernãda euectũ. Obserua autem esse quosdã, qui existimant, Isidorũ bis chronicon suũ edidisse, primò vsq; ad annũ quintũ Heraclij, & quintũ Sisebuti, nẽpe ad annũ mundi 5814. deinde verò additis ann. 13. vsq; ad 18.* Heraclij, & 7. *Suintilę; nẽpe ad annũ ab orbe cõdito 5827. In multis exemplarib. primã inuenio cõclusionẽ huius chronici: In exẽplari autem Soriẽsi, quod omniũ antiquiss. est, duplex eius cõclusio legitur, prior quidẽ, quã nos posuimus, posterior verò hoc modo:* He*raclius dehinc 18. agit imperij annũ cuius initio Sclaui, &c. Fiũt igitur ab exordio mũdi, vsq; in præsentẽ ęram 665. hoc eŝt in anno 18. imperij* Heraclij, & 7. *religiosi Principis Suintilani 5826. Residuũ sęculi tẽpus, &c. vt sup. Vasæus lib. 1. annaliũ Hispanicorũ c. 4. affirmat se inuenisse chronicon Isid. vsq; ad 5. annũ Suintilani, qui fuit annus Domini 626. Est etiã apud me chronicon Isidori m.s. diuersam ab omnibus alijs cõclusionẽ habens. Verũ de hac duarũ editionum opinione dicã quod sentio: Existimo chronicon hoc D. Isid. semel dũtaxat ab eo euulgatũ fuisse, cum in prefatione dicat (vt in antiquiss. quibusq; & emendatissimis exẽplarib. legitur) se scribere vsq; ad Sisebuti tẽpora, aliquot vero annis post, librũ etymologiarum ab*

Anni ab orbe C.

eodem

Anni ab orbe C.

eodē fuisse conscriptū in cuius lib. 6. c. 38. vsq; ad 5. (aliàs 7.) Suintilanis annum, & Heraclij 18. pgreditur. Nā illud certū est Isidorū vltimò librū etymologiarum ad Braulionis Cæsaraugustani petitionē scripsisse, vt testatur D. Ilefonsus in additione virorū illius. Scripsit quoq; inquit, vltimo, ad petitionē Braulionis Cęsaraugustani episcopi, librū etymologiarū; quē cū multis annis conaretur perficere inexpleto opere diē extremū visus est clausisse. Idē affirmat Braulio ipse in eius vita, aitq; opus hoc relictum fuiße titulis, nō libris distinctū, quod postea ab ipso factū est. Puto itaq; conclusionem, quæ est in etymologijs, ab aliquo in chronicon trāslatam, & vicissim chronici in etymologias: & in chronico legēdum vsq; ad 5. Sisebuti annū, in etymologijs vsq; ad 7. Suintilani. Hæc mihi occurrunt: qui secus sentit non reijcio eius coniecturam.

Residuū sęculi tēpus, humanæ inuestigationi incertū est: omnem enim de hac re quæstionē Dñs noster Iesus Christ⁹ abstulit dicens: * nō est vestrum scire tēpora, vel momenta, quæ pater posuit in sua potestate. (* Actuum. 1.) Et alibi: *De die autē, inquit, illa, & hora, nemo scit, neq; Angeli cælorū nisi pater solus. (* Matth. 24.) Vnusquisq; ergo de suo cogitet trāsitu: Sicut sacra scriptura ait: *In omnib. operibus memorare nouissima. (* Ecclesiastici 7.) Quando enim vnusquisq; de sæculo migrat, tunc illi consummatio sęculi est.

FINIS.